PARCURI URBANE | SUFERINȚELE HERĂSTRĂULUI | *Yellowstone* VISUL SĂLBATIC AMERICAN

Pledoarie pentru ariile protejate din România

WWW.NATGEO.RO | NR. 157 | MAI 2016 | 15 LEI

NATIONAL GEOGRAPHIC

ROMÂNIA

PARCURI

EDIȚIE SPECIALĂ

05
5 948364 180141

NATIONAL GEOGRAPHIC MAI 2016

YELLOWSTONE • PARCURI URBANE • HERĂSTRĂU • SEYCHELLES • ARII NATURALE PROTEJATE DIN ROMÂNIA

Evadează din cotidian.

Rock. Star. Noul CLA. Finanțare asigurată de Mercedes-Benz Financial.
Cu Mobilo beneficiați de până la 30 de ani de mobilitate garantată.
www.mercedes-benz.ro/CLA

Mercedes-Benz
The best or nothing.

CLA 180 d – Consum mixt de carburant (l/100 km) conform cu 80/1268/EEC: min. 3.7; max. 4.0. Emisii dioxid de carbon (g/km): min. 98; max. 108. Mașina din imagine este cu titlu de prezentare.

Anul parcurilor

Se împlinesc 100 de ani de la *Land of the Best* – ediția din aprilie 1916 a *NG* dedicată parcurilor naționale americane. Redactorul-șef, Gilbert H. Grosvenor, a trimis atunci câte o revistă membrilor Congresului, îndemnându-i să sprijine înființarea unui organism guvernamental care să gestioneze tezaurul naturii sălbatice. SUA aveau în acel moment 14 parcuri naționale, dar nu și o agenție unică menită să administreze, să protejeze și să dezvolte într-un sistem coerent peticele de sălbăticie împrăștiate prin toată țara. Cinci luni mai târziu, a fost votată legea federală prin care se înființa Serviciul Parcurilor Naționale.

Un zimbru abia debarcat în aria protejată de la Armeniș, Munții Țarcu, privește cu încredere „comitetul de întâmpinare".

De-a lungul unui secol întreg, NGS a revenit obsesiv la parcuri, ca oamenii să înțeleagă miza conservării ariilor protejate. În 2016, declarat de National Geographic anul parcurilor, „convinși de puterea științei, a explorării și a reportajelor de a schimba lumea, ne folosim de platformele noastre media globale pentru a orienta atenția publicului asupra importanței acestor locuri de neînlocuit" – spune Chris Johns, Executive Director al National Geographic Society Centers of Excellence.

Și din punctul de vedere al conservării naturii România continuă să fie un stat al formelor fără fond, care are o natură binecuvântată, dar nu și bani sau vreo urgență să o protejeze. „Am rămas singura țară europeană în care guvernul nu-și asumă responsabilitatea directă a administrării patrimoniului natural de interes național" – spune ecologistul Florin Stoican în interviul din acest număr. Încă suntem o arcă a biodiversității europene, dar, dacă lucrurile continuă pe aceeași pantă de dezinteres pentru protecția naturii, curând vom intra în rândul țărilor civilizate în care au început să existe bugete mari pentru parcuri abia după ce au cam rămas fără sălbăticie…

Întâmplarea face ca anul acesta, la un secol după Congresul american, și Guvernul României să rediscute oportunitatea înființării unei Agenții Naționale pentru Arii Naturale Protejate (ANANP). Cu lecția lui Grosvenor învățată, trimitem capilor ierarhici ai statului român câte un exemplar din această ediție specială dedicată parcurilor, cu un semn de carte la pag 30-34. Și sperăm ca, după 100 de ani, istoria să se repete. National Geographic a mai reușit miracole pentru protecția naturii și înainte; are această forță de iarbă a fiarelor, care deschide lacăte, uși, inimi…

Amintim doar de președintele Omar Bongo, care a decis să înființeze 13 noi parcuri naționale în Gabon după ce a văzut raiul sălbatic din țara sa în primul reportaj Megatransect (*NG*, octombrie 2000). Sau de fotografiile din *Hawaii's outer kingdom*, în ediția din octombrie 2005, care l-au determinat pe președintele Bush să creeze, opt luni mai târziu, Monumentul Național Marin Insulele Hawaii de Nord-Vest. Sau de anunțul de luna trecută al președintelui Ecuadorului, Rafael Correa, de a crea un nou sanctuar marin în jurul Insulelor Galápagos, după ce în decembrie 2015 exploratorul NG Enric Sala a dus aici una dintre expedițiile Pristine Seas.

E rândul d-voastră, Domnule Președinte al României Klaus Iohannis. E timpul să avem și în România o agenție a ariilor protejate. Parcurile sunt cea mai frumoasă parte din zestrea pe care o lăsăm copiilor noștri.

Cătălin Gruia

FOTO: COSTAS DUMITRESCU

NATIONAL GEOGRAPHIC
MAI 2016 • NR. 157

Herăstrăul a căzut pradă unei specii invazive: barurile și restaurantele care ocupă spațiile verzi.

84 **Studiu de caz: Herăstrăul**
Un monument istoric sub asediul șantierelor perpetue.
Text și foto: Helmut Ignat

36 **Marele Yellowstone**
Simbol și veteran al parcurilor de pretutindeni, Yellowstone riscă să cadă pradă propriului succes.
Text: David Quammen

62 **Parcuri urbane**
Oaze nesperate în iadul de beton, ele pot fi o soluție viabilă pentru oameni și pentru biodiversitate.
Text: Ken Otterbourg
Foto: Simon Roberts

92 **Seychelles**
Pe acest grup de insule din Oceanul Indian, natura mai primește o șansă.
Text: Kennedy Warne
Foto: Thomas P. Peschak

Pagina redacției
Scurt pe 3

EXPLOREAZĂ
- *Pești din Yellowstone*
- *Vietăți din ape fierbinți*
- *Vizitatori și profit*
- *Pădurea și incendiile*
- *Date despre parcuri*

Viziuni
Fotografia ta
Sub lupă

30 **Interviu** | **Florin Stoican**
Pledoarie pentru o Agenție Națională a Ariilor Protejate în România.

112 **Fotojurnal** | **Singapore și parcurile viitorului**
Când dezvoltarea nu este incompatibilă cu biodiversitatea.
Text și foto: Helmut Ignat

Pe copertă: Într-o dimineață de octombrie, la liziera unei păduri din zona Crișurilor, un cerb lopătar ciulește urechile simțind prezența fotografului pitulat printre arbori. *Foto: Costas Dumitrescu*

Te rugăm să reciclezi

PUBLICAȚIE OFICIALĂ A NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY

De ce trebuie să aibă prioritate natura sălbatică

De cum a terminat facultatea, **Caroline Byrd**, acum de 56 de ani, a plecat cu dubița ei Volkswagen din California spre Wyoming – și nu s-a mai uitat înapoi. De la primul job, la întreținerea traseelor Serviciului Forestier, până la cel de acum, de director executiv al Coaliției Zonei Yellowstone, Byrd a rămas fidelă aceluiași obiectiv pentru locul pe care-l iubește: conservarea sălbăticiei.

De ce este atât de specială Zona Yellowstone?
Avem în inima Americii de Nord un loc sălbatic formidabil, care încă funcționează așa cum poate – și trebuie – să funcționeze natura. Chiar dacă are 80.937 km², tot nu e suficient de mare. În partea de nord a Munților Stâncoși avem trei nuclee de suprafețe protejate – Zona Yellowstone, Crown of the Continent și zona centrală din Idaho –, iar țesutul care le leagă e crucial. În condițiile schimbărilor de climă, niciunul nu poate face față de unul singur.

Cum echilibrați diversele presiuni asupra parcului?
Unii spun că sunt foarte dedicați conservării, dar vor mai mult acces pentru recreere. Și încă ne mai luptăm cu legile din 1872, care reglementau extragerea aurului. Suntem în Vestul de pe vremuri și în același timp în secolul al XXI-lea. Obiectivul e să punem integritatea zonelor naturale pe primul loc.

Legea din 1872 înființa Parcul Yellowstone „pentru folosul și plăcerea populației". A rămas același crezul parcului?
Da, dar s-a schimbat situația. Trebuie să punem preț pe sălbăticie, ca să nu vezi în parc tonete de hot-dogi sau o flotilă de plute, ci Vestul nord-american în forma lui primordială. Acum. Nu în trecut. Cred că e o nuanță importantă. Nu trebuie să încercăm să recreăm sau să avem drept punct de reper ceea ce a fost. Trebuie să apreciem ce avem acum.

 FOTO: ERIKA LARSEN

Călătorește cu stil către orice destinație!

WEEKEND LA MUNTE | CITY BREAK | LUNA DE MIERE

Alege din zeci de modele, ceva pe gustul tău!

LAMONZA®

Carrefour online
Carrefour.ro

Carrefour

EXPLOREAZĂ

Viața sălbatică natgeo.com/yellowstone

Educație piscicolă

Înainte ca Yellowstone să se poată mândri cu peste 12 restaurante, vizitatorii aventuroși erau nevoiți să-și procure hrana din vânătoare și pescuit. Dar sursele erau limitate: aproape jumătate dintre lacurile și pâraiele parcului nu aveau pește. Pentru a proteja populațiile împuținate, administratorii parcului au sacrificat animale sălbatice care se hrănesc cu pește, ca urșii și pelicanii. În plus, au cerut Comisiei pentru Piscicultură a S.U.A. să repopuleze apele, „ca doritorii să se poată bucura de pescuit la câteva undițe depărtare de orice hotel sau camping". Între 1881 și 1955 s-au adus în Yellowstone 310 milioane de pești, care au făcut prăpăd în echilibrul ecosistemului. Peștii locali (ca păstrăvul-de-Yellowstone, sursă de hrană pentru zeci de animale) au fost izgoniți, atacați și corciți de specii străine. Azi, etosul s-a inversat: prioritatea este protejarea celor 13 specii native din parc (prezentate aici), iar pescarii sunt obligați să elibereze peștii prinși. —*Nina Strochlic*

Peștii sunt reprezentați la aproximativ jumătate din dimensiunile reale

Zglăvoacă-marmorată
Cottus bairdii

Boiștean-argintiu
Richardsonius balteatus

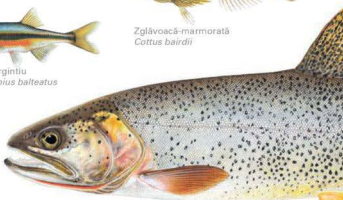

Păstrăv-fardat-de-Snake-River
Oncorhynchus clarkii behnkei

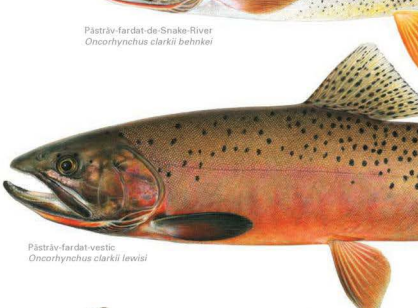

Păstrăv-fardat-vestic
Oncorhynchus clarkii lewisi

Clean-de-Utah
Gila atraria

Clean-năsos
Rhinichthys cataractae

Coregon-de-munte
Prosopium williamsoni

ILUSTRAȚIE: JOE TOMMELERI. SURSE: TODD KOEL ȘI BRIAN ERTEL, NPS

Descoperiri în ape termale

Cele 10.000 de elemente hidrotermale din Yellowstone – venturi, ochiuri de noroi sulfuros, izvoare termale (precum cel de mai jos) – susțin o vastă diversitate de microbi. Printre ei, și neobișnuitele creaturi numite de microbiologi extremofile, care au făcut obiectul unor descoperiri științifice importante.

În 1965, Thomas Brock observa „mase de material evident biologic, roz și gelatinoase, la temperaturi surprinzător de ridicate" în izvorul termal Octopus. Organismele filiforme creșteau la 82°C, lucru uimitor într-o vreme când se credea că viața bacteriană e imposibilă la peste 60°. Un an mai târziu, Brock s-a întors cu un student, pe nume Hudson Freeze, și au colectat un alt organism, o bacterie gălbuie, iubitoare de căldură, botezată de Brock *Thermus aquaticus* (imaginea mărită). O cultură de *T. aquaticus* a dus la obținerea unei enzime ADN polimerază, care replica ADN-ul la temperaturi înalte și care a făcut posibilă tehnica reacției în lanț a polimerazei (RLP). Pentru RLP, acum instrument esențial în biologia moleculară, inventatorul său, Kary Mullis, a primit Premiul Nobel pentru chimie în 1993. În aceeași perioadă, Norman Pace conducea o echipă care făcea analize microbiene în Yellowstone. În probele din Obsidian Pool, prin RLP și alte metode, au descoperit numeroase forme de viață noi în Archaea, o categorie vastă și plină de anomalii, diferită de bacterii. Rolul parcului în istoria microbiologiei închisese cercul: organismul duce la instrument, care, la rândul său, duce la organism. Iar studiile continuă. *—David Quammen*

FOTO: JILL SCARSON; MICHAEL NICHOLS (MEDALION)

WINE TOURS

ROMÂNIA
REPUBLICA MOLDOVA

DESCOPERĂ VINURILE ȚĂRII TALE - DIN DEALU MARE PÂNĂ ÎN PIVNIȚELE CRICOVEI

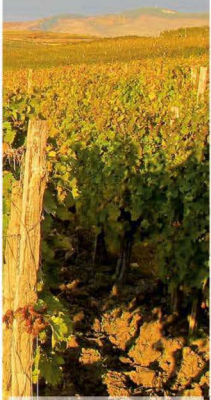

TURURI DE
DOUĂ SAU TREI ZILE
DIN MAI PÂNĂ ÎN NOIEMBRIE

DE LA:
130.00 EUR / PERS

DEALU MARE | OLTENIA | CHIȘINĂU

ITALIA

RENASTERE CULTURALĂ ȘI VITICOLĂ DIN FLORENȚA PÂNĂ LA MONTALCINO

TURURI DE
7 ZILE
SEPTEMBRIE ȘI OCTOMBRIE

DE LA:
770,00 EUR / PERS

TOSCANA

GEORGIA

AVENTURA PURĂ LA ÎNCEPUTURILE LUMII VINULUI - DE PE KAZBEK PÂNĂ LA MAREA NEAGRĂ

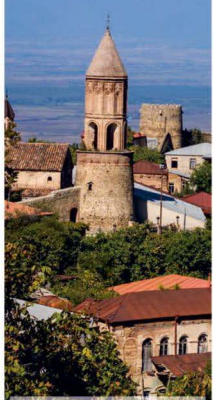

TURURI DE
8 ZILE
SEPTEMBRIE SI OCTOMBRIE

DE LA:
1220.00 EUR/ PERS

TBILISI | KAKHETI

VINLAND.RO
DESPRE VINURI SI CALATORII

WWW.VINLAND.RO

EXPLOREAZĂ
Planeta Pământ: În cifre natgeo.com/yellowstone

Vizitele sporesc profitabil

Campaniile de informare a publicului și reducerea prețului la benzină au dus, în 2015, la un record de peste patru milioane de vizite în Yellowstone. „Numărul de vizitatori de anul trecut a pus la încercare capacitatea Parcului Național" – spune administratorul său, Dan Wenk. S-au produs blocaje rutiere de kilometri, iar rangerii au trebuit să gestioneze probleme rezultate din aglomerare, ca întâlnirile între oameni și animale. Dar limitarea vizitelor din Yellowstone ar fi o măsură controversată, în parte fiindcă, împreună cu Grand Teton, parcul învecinat, alimentează economia regională. Anul acesta va primi mai multe fonduri federale pentru a face față afluxului. —*Kelsey Nowakowski*

BANII

Parcurile naționale Yellowstone și Grand Teton sunt o binecuvântare pentru economia locală și atrag milioane de dolari în Ecosistemul Zonei Yellowstone, care cuprinde 22 de districte din trei state.

911 milioane $

CHELTUIELILE VIZITATORILOR DIN YELLOWSTONE ȘI GRAND TETON ÎN FUNCȚIE DE SECTOR, 2014

IMPACTUL CHELTUIELILOR VIZITATORILOR

14.500
Locuri de muncă și remunerații de **419 milioane de dolari**

1.180 de milioane $
Valoarea bunurilor și serviciilor produse în parcuri și pe o rază de 96 km

TURIȘTII

NUMĂRUL DE VIZITE ANUALE
Yellowstone și Grand Teton

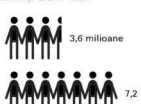

CREȘTEREA NUMĂRULUI DE VIZITE, 1996-2005 VS. 2006-2015

+9,3%
Yellowstone și Grand Teton

+1,8%
Media parcurilor naționale

CU **23%** MAI MULTE AUTOCARE TURISTICE
CU **17%** MAI MULȚI PASAGERI ADUȘI DE AUTOCARE
2014-2015

Creșterea aceasta e atribuită în mare parte intensificării turismului de natură printre asiatici.

Fiecare dolar investit de stat în Yellowstone generează 16 $ în activitatea economică, iar în Grand Teton – 52 $.

MIJLOACE DE TRAI

Economia regiunii s-a schimbat în ultimii 40 de ani. Industriile extractive, precum cea a țițeiului și cea minieră, generează 3% din venitul local, locurile de muncă în domeniul serviciilor și alte surse de venit, cum ar fi fondurile de pensii, generează 78%.

SURSE DE VENIT LOCALE

Miliarde de dolari, 2014

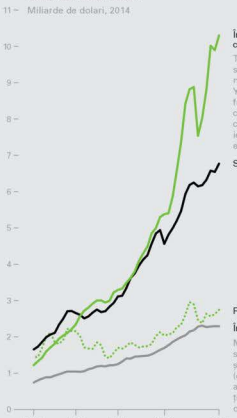

În afara câmpului muncii

Tot mai mulți pensionari aleg să se mute în apropiere de Yellowstone pentru frumusețea sa naturală, care va fi protejată în continuare. Cheltuielile lor aduc bani în economia locală.

Servicii

Fonduri de stat

În afara serviciilor

Manufactura, construcțiile, agricultura și industriile extractive (cărbune, petrol, gaze) asigură acum o proporție mai mică din locurile de muncă locale.

CUM ÎMPĂRȚIM YELLOWSTONE CU ANIMALELE

Mai mulți vizitatori înseamnă mai mult trafic. Numărul de animale ucise de vehicule nu a crescut, dar s-au înmulțit ambuteiajele provocate de urși – turiștii nu rezistă tentației de a încetini ca să admire sălbăticiunile de pe marginea drumului.

AMBUTEIAJE CAUZATE DE URȘI

MAMIFERE UCISE DE AUTOVEHICULE

Oamenii nu au mai fost atacați de urși-negri din 2006, dar din 2011 au avut loc trei atacuri fatale de grizzly.

GRAFIC: ÁLVARO VALIÑO. SURSE: PARCUL NAȚIONAL YELLOWSTONE, PROGRAMUL DE STATISTICĂ A UTILIZĂRII SERVICIILOR DE CĂTRE VIZITATORII PARCULUI NAȚIONAL; HEADWATERS ECONOMICS

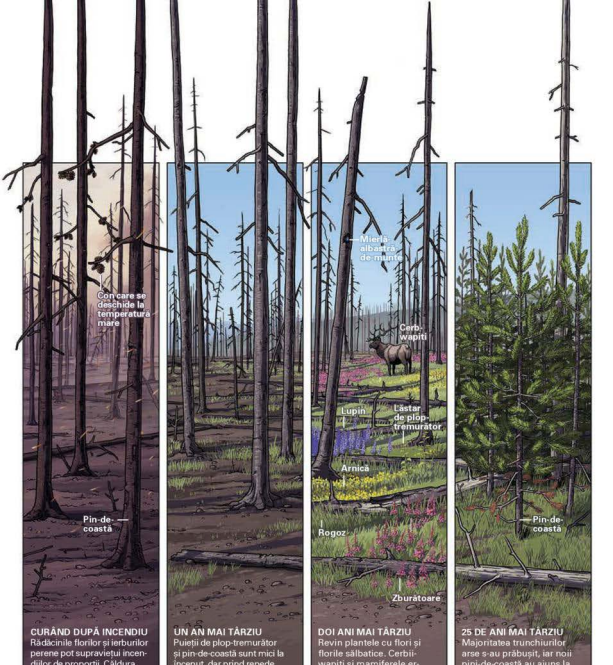

CURÂND DUPĂ INCENDIU
Rădăcinile florilor și ierburilor perene pot supraviețui incendiilor de proporții. Căldura deschide conurile pinului-de-coastă, care eliberează semințele; cele care supraviețuiesc încolțesc într-un sol mai bogat în minerale și însorit.

UN AN MAI TÂRZIU
Puieții de plop-tremurător și pin-de-coastă sunt mici la început, dar prind repede. Studiile asupra incendiilor din 1988 arată că majoritatea puieților de pin au germinat din semințe eliberate de conurile unor copaci distruși de foc.

DOI ANI MAI TÂRZIU
Revin plantele cu flori și florile sălbatice. Cerbii-wapiti și mamiferele erbivore se întorc în zonele arse, fiindcă unele surse de hrană, cum ar fi puieții de plop-tremurător, cresc mai mari.

25 DE ANI MAI TÂRZIU
Majoritatea trunchiurilor arse s-au prăbușit, iar noii pini-de-coastă au ajuns la înălțimi între 3 și 4,6 metri. Ecosistemul a dovedit că se poate adapta bine la incendii grave – dacă se petrec o dată la câteva secole.

Incendii din Yellowstone – trecut și viitor

Ecologii Monica Turner și William Romme au asistat la incendiile din 1988, care au ars peste 400.000 ha din Ecosistemul Zonei Yellowstone, și încă mai studiază urmările. Au văzut cum peisajul părjolit a revenit la viață cu o mare diversitate de specii. Cercetările lor sugerează că pădurile de conifere din Nordul Îndepărtat al S.U.A., ca și cele din Yellowstone, se pot regenera după incendii grave dacă au loc o dată la 100-300 de ani – spune Turner. „Incendiile cu pagube mari dar rare sunt ceva normal." Dar dacă devin tot mai dese? Din 1988, s-a întâmplat în câteva veri ca Yellowstone să se aprindă de mai multe ori – spune Turner. Iar până la jumătatea secolului, condițiile-record de caniculă și secetă din 1988 ar putea deveni ceva obișnuit. Accentuarea schimbărilor climatice poate afecta semnificativ frecvența, amploarea și severitatea incendiilor, condițiile de creștere și refacere a pădurilor și, în ultimă instanță, sănătatea unor locuri ca Yellowstone. *—Patricia Edmonds*

ILUSTRAȚIE: MATTHEW TWOMBLY. SURSA: MONICA TURNER, UNIVERSITATEA DIN WISCONSIN

CU 30% REDUCERE LA VITAMINE, AI ENERGIE SĂ FACI TOT CE ÎȚI DOREȘTI

Preturi incepand cu:
6,24 /bucată

Oferta este valabilă în perioada 01.04.2016-31.05.2016, în limita stocurilor disponibile, pentru posesorii de card de fidelitate Sensiblu. Lista completă a produselor participante la această promoție este disponibilă pe www.sensiblu.com și/sau la cerere în farmaciile Sensiblu.

AVEM GRIJĂ SĂ TE SIMȚI BINE
SENSIblu

Alvityl · Arkopharma LABORATOIRES PHARMACEUTIQUES · ASCOVIT · BIOFARM · Doppel herz aktiv
Dr. Hart · EVITAL · Supradyn · Vitamax · WALMARK®

Un mozaic de date despre parcurile naționale. Pentru mai multe informații despre articolele *National Geographic* dedicate parcurilor, vizitați *natgeo.com/parks*.

4.300

INVAZIA VIZITATORILOR STRĂINI

În parcuri au fost constatate mii de specii nonnative.

CÂMP DE DUNE ACTIV

Unele dune din regiunea White Sands se deplasează de la vest la nord-est cu până la nouă metri pe an.

ARBORI IMPUNĂTORI

Cei mai înalți copaci de pe planetă sunt sequoia-roșii, care cresc în Parcul Național Redwood.

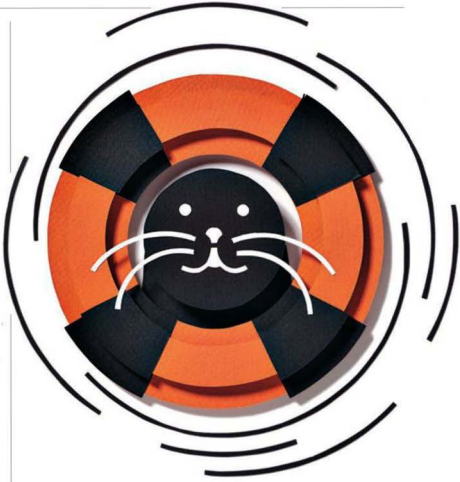

FOCI ȘI LEI-DE-MARE CÂT VEZI CU OCHII

Cea mai mare colonie de lei-de-mare-californieni se găsește în Insulele Channel, din California, care includ un parc național și un sanctuar marin.

NĂSCUT PENTRU SĂLBĂTICIE

Scene din filmul *Easy Rider* (1969) s-au filmat la Monumentul Național Wupatki, Arizona.

TERITORIUL URȘILOR

Urșii trăiesc în peste 130 de parcuri naționale din S.U.A.

ILUSTRAȚII: ÁLVARO VALIÑO. FOTO (FOCĂ): MARK THIESSEN

THE ULTIMATE ROMANIAN EXPERIENCE

BEST MAJOR FESTIVAL

UNTOLD

BRAND OF THE YEAR 2015 in Romania

EXCELENCE AWARDS

ALPHABETICAL ORDER

AFROJACK • ARMIN VAN BUUREN • DIMITRI VEGAS & LIKE MIKE
HARDWELL • MARTIN GARRIX • TIESTO

DANNIC • FEDDE LE GRAND • GALANTIS • LOST FREQUENCIES • NERVO • TUJAMO • W&W

ALPHABETICAL ORDER

FAITHLESS • PAROV STELAR • SCOOTER

ALEXANDRINA • ELLA EYRE • JAMES ARTHUR • KWABS • NAHKO & THE MEDICINE FOR THE PEOPLE • NNEKA
SILENT STRIKE & MUSE QUARTET • SUBCARPATI • THE ASTEROIDS GALAXY TOUR • Y AKOTO

ALPHABETICAL ORDER

DOP • DUBFIRE LIVE: HYBRID • EATS EVERYTHING • JAMIE JONES • JOHN DIGWEED • ROUTE 94
SASHA • SETH TROXLER • SHARAM • THE MARTINEZ BROTHERS • SATOSHI TOMIIE

CRUSSEN • FKJ • GOLAN • HVOB • JAN BLOMQVIST • LUM • MARIBOU STATE • MARK FARINA • MARWAN • MOODS
MOSES • NOPAME • PARRA FOR CUVA • RAUMAKUSTIK • SESSION VICTIM • STEFAN BINIAK • ZWETTE

ALPHABETICAL ORDER

BORGORE • CHASE & STATUS DJ SET • DOPE DOD • DUB FX • FOREIGN BEGGARS • LTJ BUKEM
MAZDE • NETSKY DJ SET • PENDULUM DJ SET & VERSE • RUDIMENTAL DJ

ARGATU • CLUB DES BELUGAS • DANAGA • GRUPUL DE REZISTENTA • JERU THE DAMAJA • MACANACHE
MADE FROM SCRATCH • MR WOODNOTE, LIL RHYS & EVA LAZARUS • NERUB • SILENT DISCIPLE

+ MANY MORE

4 - 7 AUGUST 2016 • Cluj • Transylvania • Romania
#UNTOLD • www.untoldfestival.com

PRO TV · COSMOPOLITAN · BEAUTY STYLE · MensHealth · marie claire · NATIONAL GEOGRAPHIC ROMANIA

Observatorul Parcului Natural Văcărești

Peste 3.000 de vizitatori în doi ani de funcționare

De la etajul 17 al turnului T4 din complexul rezidențial Asmita Gardens cuprinzi cu vederea întregul Parc Natural Văcărești – ochiuri de apă, verdeață, păsări și alte vietăți. Nu e de mirare că locul a fost ales pentru a găzdui Observatorul Parcului: se află la circa 60 de metri deasupra solului și oferă o privire neobstrucționată asupra celor 183 de hectare de verdeață. Observatorul, un proiect demarat de Asociația Parcul Natural Văcărești, cu sprijinul Alpha Bank România și Asmita Gardens, a fost amenajat și deschis publicului larg în iunie 2014.

Aici poți veni să admiri fauna sălbatică la doar 10 kilometri de inima orașului, poți schimba idei cu specialiști sau poți participa la proiecte și acțiuni dedicate mediului și spațiilor verzi urbane.

Printre cei peste 3.000 de vizitatori ce au trecut pragul observatorului de la deschidere s-au numărat atât locuitori ai capitalei – elevi, studenți, familii, cât și grupuri de turiști din țară și din străinătate, jurnaliști, bloggeri, fotografi profesioniști. Au venit aici oameni pasionați de fotografie, încântați de perspectiva oferită de generoasa terasă a observatorului, activiști pentru protecția mediului, uluiți de biodiversitatea inexplicabilă descoperită la 50 de metri de blocuri și trafic intens, sau, pur și simplu, persoane interesate de povestea acestui loc, de fenomenul prin care natura a creat de la sine un ecosistem în plin București.

Cel mai mare spațiu verde compact al capitalei găzduiește 94 de specii de păsări, categoria cea mai bine reprezentată din rândul faunei mari, dintre care 50 protejate. Mamiferele (vidre, nevăstuici, vulpi), reptilele, peștii și insectele populează această uriașă oază de vegetație.

Ideea lansării acestui observator a venit din dorința de a le oferi iubitorilor de natură o modalitate neinvazivă de a explora frumusețile acestui ecosistem unic în Europa: centrul pune la dispoziție binocluri profesioniste, o lunetă, determinatoare ornitologice și materiale de informare. Publicul poate vizita observatorul pe bază de programare la adresa **contact@parcnaturalvacaresti.ro.**

Relaxați-vă, învățați lucruri noi și descoperiți o altă față a Capitalei.

BUCUREȘTIUL VERDE

Cu „delta" de la Văcărești, fiecare bucureștean va dobândi un metru pătrat de spațiu verde în plus față de prezent. Bucureștiul se află sub norma UE de spațiu verde pe cap de locuitor, de 26 mp, în timp ce OMS recomandă 50 mp.

ALPHA BANK

asmita gardens
Vrei oraș? Ai unul

PARCUL NATURAL VĂCĂREȘTI

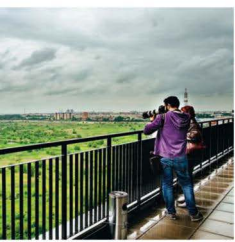

FOTO: HELMUT IGNAT

VIZIUNI

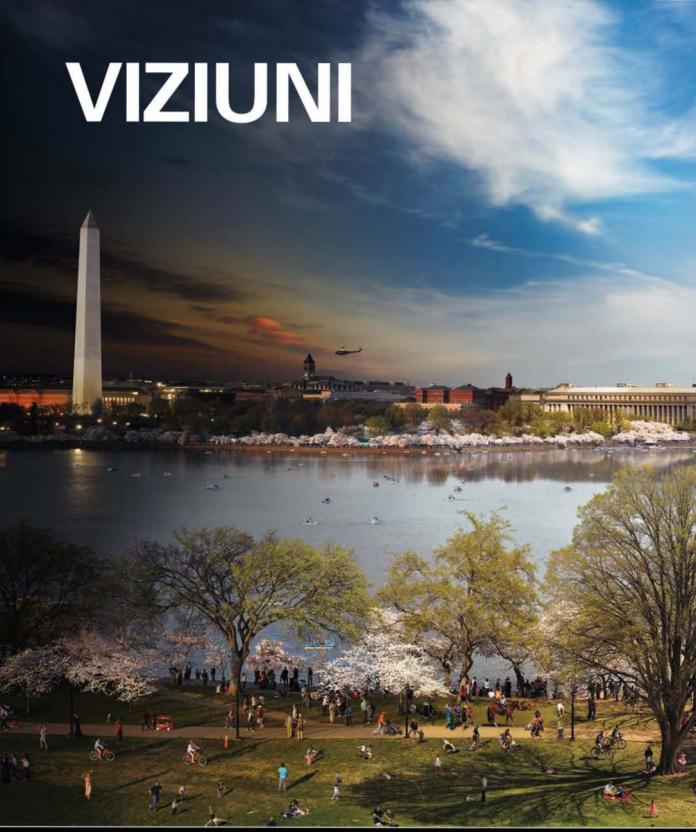

ÎNNOIRE URBANĂ Într-o zi de aprilie, florile de cireș îmbracă Parcul West Potomac, parte din parcurile National Mall și Memorial, din Washington, D.C. Marile parcuri din Vestul S.U.A. atrag mai multe exclamații de uimire, dar parcurile urbane au mult mai mulți vizitatori. National Mall primește anual 24 de milioane, aproape de două ori mai mulți decât Yellowstone, Yosemite și Marele Canion laolaltă.

Fotograful Stephen Wilkes nu crede ca vreun turist venit la Washington să ficuprins dintr-o privire Parcul National Mall și monumentele. De la 15 m înălțime, de pe o macara staționată pe un teren de softball, a făcut 3.711 fotografii în 16 ore și le-a îmbinat pe cele mai bune într-o panoramă unitară.

LEGĂMÂNTUL PARCULUI An de an, cei peste 14.700 km² ai Parcului Național Serengeti, din Tanzania, găzduiesc milioane de gnu, zebre și gazele, dar și prădătorii care le urmează în migrație. În limba maasai, Serengeti înseamnă „locul unde pământul se întinde la nesfârșit". Dar, ca orice zonă protejată, Serengeti este în esență o insulă, o lume primordială care a supraviețuit până în secolul al XXI-lea.

Pentru a surprinde viața din jurul unui loc de adăpat din Serengeti, Stephen Wilkes a petrecut 30 de ore într-un loc de pândă pentru crocodili, ridicat pe o schelă de 5,5 m înălțime. Cu ajutorul aparaturii alimentate de panouri solare, a făcut 2.260 de fotografii pentru a crea imaginea de față.

Bun venit în lumea brandurilor cu tradiție

Plătește cu cardul tău Gold, Platinum, World, World Elite™, Business sau Corporate MasterCard® emis în România și beneficiezi de aceste oferte până la 31 decembrie 2016.

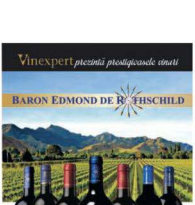

VINEXPERT – Philosophy in a Glass

Magazinele VINEXPERT oferă cea mai bună selecție de vinuri premium, dar și cea mai bogată colecție destinată iubitorilor și colecționarilor. Aici, clienții găsesc cea mai bună selecție de vinuri românești premium, marile Château-uri din Franța, mărci internaționale de renume și cele mai bune vinuri din Lumea Nouă. În categoria superpremium, VINEXPERT oferă vinuri cu adevărat speciale, unele fiind produse în cantități foarte mici și serii limitate. Pe lângă ele, pot fi găsite și vinuri românești de colecție, VINEXPERT fiind singura rețea de magazine ce deține vinuri de până la 70 de ani vechime. The Wine Bistro Vinexpert vă așteaptă pentru degustări private, petreceri între prieteni, evenimente sau doar seri relaxante.

***10% reducere** pentru orice produs achiziționat. Discountul nu se aplică țigaretelor și nu se poate cumula cu alte reduceri existente în locație.*

FREYWILLE – Pure Art

FREYWILLE creează bijuterii artistice, punând accent pe design și o tehnică specială de emailare. Echipa de artiști, designeri, bijutieri și maeștri în arta emailării realizează cu meticulozitate colecții încărcate de emoții și filozofie încă din 1951, lucrând de 65 de ani în același atelier din centrul Vienei. Prețioasele piese sunt create cu dragoste pentru a comunica o anumită atitudine. Inspirându-se din frumusețea naturii, a bucuriei de a trăi sau din operele unor artiști celebri precum Gustav Klimt, Claude Monet, Alphonse Mucha sau Hundertwasser, FREYWILLE a creat o nouă clasă de bijuterii ce îmbină arta cu eleganța atemporală.

***5% reducere** pentru orice produs achiziționat. Discountul nu se poate cumula cu alte reduceri existente în locație.*

BROOKS BROTHERS – The Original American Brand

Fondat în 1818 în SUA, Brooks Brothers a devenit, în cele aproape două secole de existență, un brand reprezentativ în moda masculină. Numele mărcii este sinonim cu rafinamentul, calitatea, eleganța clasică, țesăturile și croielile deosebite, inovațiile în modă și atenția pentru fiecare detaliu. În 1949, Brooks Brothers a revoluționat lumea model, lansând primele colecții prêt-à-porter de costume pentru bărbați. Poziționat în segmentul premium și de lux, Brooks Brothers are cea mai îndelungată istorie din lume, un mix între tradiție, stil și inovație, bazat pe înțelegerea profundă a dorințelor unice ale clienților. În magazinul Brooks Brothers din București, Băneasa Shopping City, vei descoperi cele mai noi colecții.

***10% reducere** pentru orice produs. Serviciu gratuit de brodare monograme. Discountul nu se cumulează cu alte reduceri existente în locație.*

Să deții cheia unei lumi a DE NEPREȚUIT™

Plătește cu cardul tău Gold, Platinum, World, World Elite™, Business sau Corporate MasterCard® și bucură-te de oferte speciale în peste 300 de locații partenere în toată țara.

www.mastercard.ro/premium

VILLA CSONKA – Târgu Mureș

Simbol al conceptului hotelier PRIVO, Villa Csonka, construită în stil Art Nouveau, reprezintă nucleul noului ansamblu. Villa Csonka și parcul cu o suprafață de 3.500 mp sunt monumente istorice, iar restaurarea lor în perioada 2011-2013 a readus la viață o parte din atmosfera specifică anilor 1900 în Târgu-Mureș. Mobilată cu piese originale Thonet și Art Deco reconditionate, cu o vechime de peste 100 de ani, Villa Csonka dispune de trei camere și trei apartamente, fiecare cu design unic, clasificate la 4 stele. Oaspeții au acces la toate facilitățile Hotelului PRIVO: internet WI-FI, restaurant cu bucătărie internațională, enoteca, lobby bar, săli de conferințe, spa, parcare. ***10% reducere*** *pentru cazare și* ***7%*** *pentru celelalte servicii. Pentru cazare, reducerea se aplică rezervărilor efectuate pe reservations@hotelprivo.ro sau www.hotelprivo.ro, la tariful Best Available Rate. Oferta nu se cumulează cu reducerile programului „PRIVO Loyalty".*

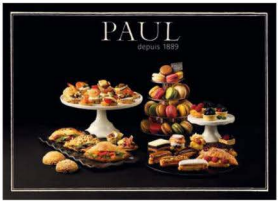

PAUL – Depuis 1889

Paul e o afacere de familie începută în 1889 de soții Mayot, din dorința de a-i face pe francezi să redescopere pâinea brună. În anul Expoziției Universale de la Paris, Charlemagne Mayot a deschis prima brutărie în Nordul Franței, iar de atunci, din generație în generație, urmașii săi au dezvoltat rețeaua Paul. Cu o tradiție de peste 125 de ani, Paul definește arta brutăriei franțuzești, fiind renumit pentru rafinamentul și calitatea produselor sale, servite zilnic în cele peste 500 de brutării deschise în întreaga lume. Brandul Paul e tot mai îndrăgit și în România, unde deține 14 brutării în 3 orașe: București (Dorobanți, Universitate, AFI Palace Cotroceni, Băneasa Shopping City, Piața Romană, Mall Promenada, Mega Mall), Ploiești (Ploiești Shopping City) și Cluj (Polus Center). ***5% reducere*** *pentru orice produs. Discountul nu se cumulează cu alte reduceri.*

SABON – The Essence of Pleasure

SABON a venit pe lume din dragoste pentru texturi și parfumuri, pentru arta îngrijirii, pentru creație și din dorința de a le oferi oamenilor momente de relaxare și magie într-o viață atât de agitată. Începând cu realizarea manuală a săpunurilor de casă, după o rețetă australiană veche de 70 de ani, SABON s-a specializat în dezvoltarea de produse de îngrijire pentru trup și suflet. Încrederea pe care oamenii o acordă produselor și serviciilor SABON și dorința de a beneficia de o îngrijire naturală certifică prezența a peste 100 de magazine în orașe cosmopolite din întreaga lume. ***15% reducere*** *pentru orice produs.*
25% reducere *pentru deținătorii de carduri Royal Passport. Discountul nu se poate cumula cu alte reduceri existente în locație.*

BURBERRY

Cu o tradiție de peste 150 de ani, Burberry este cel mai inovativ brand care se remarcă prin colecții și show-uri de modă excepționale. Furnizorul oficial al Casei Regale Britanice, Burberry este cea mai îndrăgită casă de modă de către celebritățile internaționale de pe toate continentele. În România, magazinul Burberry se află pe strada Luterană nr. 4, la parterul Hotelului Radisson Blu, și se extinde pe două etaje, pe o suprafață de peste 400 mp. Fiind cel mai mare flagship store din partea de sud-est a Europei, acesta găzduiește o amplă selecție de accesorii Burberry Prorsum, colecțiile London și Brit pentru femei și bărbați, cât și un spațiu amplu dedicat obiectelor vestimentare pentru copii. În permanență, o echipă de consilieri vestimentari poate oferi îndrumare în alegerea celor mai inspirate ținute.
10% reducere *pentru orice produs. Discountul nu se poate cumula cu alte reduceri existente în locație.*

privilegiilor:

#Yellowstone

Misiune Pentru numărul acesta, le-am cerut membrilor comunității „Fotografia ta" să ne împărtășească imaginile lor preferate din primul parc național din lume, cu subiectul #Yellowstone.

COMENTARIU

„A spune povestea unui parc atât de faimos cum e Yellowstone presupune nu doar prezentarea de peisaje impresionante, ci și a vieții de zi cu zi a oamenilor și animalelor care trăiesc în el." *—Jeanne Modderman, editor foto „Fotografia ta"*

Jess Danielle Roberts
New York, New York

În august anul trecut, pe la miezul nopții, Roberts și-a coborât trepiedul și a surprins, cu o expunere lungă, Calea Lactee reflectată în izvorul Grand Prismatic, din Yellowstone. „Pentru mine, fotografia invocă o legătură cu trecutul îndepărtat al planetei" – spune ea.

Jim Chagares
Richmond, Indiana

La berbecii de muflon-canadian, izbitul capetelor e tipic sezonului de împerechere. De aceea, Chagares s-a mirat să-i vadă pe aceștia doi, cățărați pe o stâncă din Valea Lamar, dându-se cap în cap în iunie – cu câteva luni înainte de începerea rutului.

FOTO: 123RF.COM, THINKSTOCK

Londra *cea veșnic surprinzătoare*

LONDRA e fără doar și poate unul dintre cele mai spectaculoase orașe ale lumii. E un oraș de o diversitate atât de vastă, încât ai nevoie să te întorci la el din nou și din nou ca să-l percepi în toată splendoarea sa: intens multicultural, cu peisaje care variază, fluid, de la ziduri medievale la cărămidă roșie victoriană, la goticul flamboaiant de la Westminster Abbey sau la geometriile de oțel și sticlă din Canary Wharf. Ai nevoie de timp ca să-i percepi nuanțele, să-i savurezi bogăția arhitecturală și culturală, să-i internalizezi dimensiunile, să intri în ritmul lui clocotitor.

Dar niciodată nu te vei obișnui pe de-a-ntregul cu surprizele: după fiecare colț, descoperi o nouă Londră, mereu aceeași, de neegalat prin stil, dar de fiecare dată cu totul alta, inepuizabilă prin detalii și creativitate.

PSST... ȘTII SĂ ȚII UN SECRET?

Pe St. Martins Lane, există o ușă ascunsă care se deschide doar pentru inițiați. Ce vei găsi dincolo de misteriosul portal? O lume imposibil de luxoasă, hedonistică, plină de mobilier decadent, unde poți sorbi cocktailuri-fantezie și degusta o cină elegantă. Iar noi te putem ajuta să pătrunzi în ea!

Descoperă Blind Spot, lăcașul ascuns în St Martins Lane Hotel. Deoarece ne mândrim că te ținem la curent cu cele

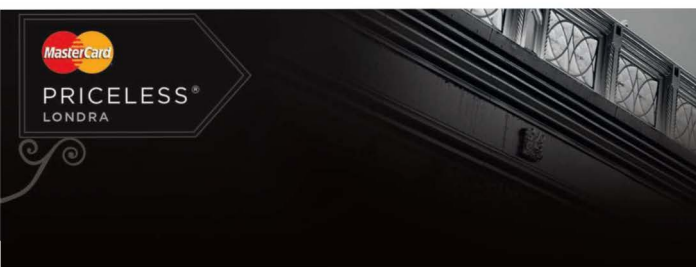

mai noi atracții de noapte ale metropolei, membrii Priceless London pot să se aclimatizeze în atmosfera exclusivistă cu un shot-surpriză (blind shot) servit dintr-un cartuș gol de carabină, de un cocktail al casei și de un fel din meniu la numai 60 £ pentru 2 persoane.

diferite de dinți ascuțiți din Pacific. Participă la spectacole uluitoare cu scafandri, asistă la ora de masă și află lucruri de necrezut despre viața din oceane.

Profită de această experiență interactivă cumpărând două bilete la preț de unu cu MasterCard®.

TREI NOPȚI LA PREȚ DE DOUĂ LA FABULOSUL HOTEL W LONDON

Un sejur la Hotelul W London, din Leicester Square, te plasează chiar în miezul acțiunii, cu acces la o gamă incredibilă de activități, de la viața de noapte electrizantă la shopping de lux, la numai doi pași de ușa ta. Lumina reflectoarelor din West end și cinematografele istorice Empire și Odeon sunt și ele aproape, iar hotelul are chiar între zidurile sale un elegant cinematograf privat, Piața de Mirodenii Jean-Georges Vongerichten's și AWAY Spa.

Bucură-te de un supliment de cash pe care să-l cheltuiești după pofta inimii, plătind două nopți și primind o a treia gratuit doar când rezervi din timp cu MasterCard®.

CONTACT DIRECT CU CREATURILE MĂRII LA ACVARIUL SEA LIFE

Adulți sau copii se bucură la fel atunci când explorează una dintre cele mai mari colecții de viață marină din lume: la SEA LIFE există vietuitoare din 6.000 de specii și peste două milioane de litri de apă. Pătrunde în faimoasa alee a rechinilor – Shark Walk – și te vei întâlni cu 12 feluri

DOUĂ ORE DE SHOPPING PERSONALIZAT LA HARRODS

Răsfăț maxim în cel mai celebru magazin european – cu 250 £, primești un card de cumpărături Harrods de întreaga sumă plus pachetul personalizat, bucură-te de asistența echipei de stiliști care să te ghideze când îți alegi haine, accesorii sau bijuterii.

Savurează o consultație cu tratație în elegantul salon al stiliștilor (Stylist Lounge), urmat de o sesiune personală de cumpărături la departamentele selectate după preferințele tale, în compania unui stilist Harrods. Un adevărat serviciu VIP, încununat de un dar de plecare – un pachet de ceaiuri clasice de la Harrods.

ÎȚI PLACE DRAMA? BUCURĂ-TE DE EA CU REDUCERE

Theatre Tokens e un cadou perfect pentru oricine vizitează Londra și iubește teatrul. Voucherul îți dă acces la spectacolele preferate din peste 240 de teatre din Marea Britanie, inclusiv renumitele scene londoneze. Dacă menționezi MC10 când achiziționezi Theatre Tokens cu un MasterCard®, vei avea o reducere de 10% la fiecare 10 £ cheltuite.

„După fiecare colț, descoperi o nouă Londră, mereu aceeași, de neegalat prin stil, dar de fiecare dată cu totul alta, inepuizabilă prin detalii și creativitate.”

Suflul trecutului

Minunea fără vârstă a principalei atracții din Parcul Yellowstone, gheizerul Old Faithful, încântă vizitatorii de mai bine de un secol.

Sumner W. Matteson a făcut fotografia aceasta puțin după 1900, de pe acoperișul Hotelului Old Faithful Inn. Acesta, deschis în 1904 și funcțional și în ziua de azi, a fost proiectat de către Robert Reamer. „Este un arhitect american uitat pe nedrept – spune Ruth Quinn, care i-a scris biografia. A fost unul dintre primele proiecte în care construcția arată de parcă ar face parte din peisaj."

Două vizitatoare (în medalion), cu halate care să le protejeze rochiile și cu umbrele de soare, privesc erupția de aproape. Erau, probabil, femei cu stare, venite cu trenul să viziteze Yellowstone. La sosire, puteau opta pentru un tur cu trăsura, care dădea ocol parcului în cinci zile și jumătate pentru 50 $ – echivalentul a aproximativ 1.300 $ în ziua de azi.
—Laura Toraldo

FOTO: SUMNER W. MATTESON, NATIONAL GEOGRAPHIC CREATIVE

Noua gamă Gerovital Plant – secretul frumuseții românceloR

Cluj-Napoca: 15 martie 2016. Farmec, cel mai mare producător român de cosmetice, anunță lansarea unei linii de produse Gerovital Plant având la bază uleiul organic din flori de mac. Lansarea a avut loc în cadrul unei expoziții speciale ce a adus un omagiu frumuseții românești, atât de admirată în toată lumea. „Noua gamă Gerovital Plant este creată special pentru menținerea frumuseții femeilor datorită compușilor benefici ce acționează activ asupra pielii, lăsând-o catifelată și hidratată. Secretul constă în uleiul organic din flori de mac obținut din petalele de *Papaver rhoeas,* plantă provenită din culturi organice" – a declarat Ioana Borza, marketing manager la Farmec. În noua gamă Gerovital Plant se găsesc produse pentru îngrijirea zilnică a tenului, a corpului și a părului, destinate persoanelor de peste 25 de ani, bazate pe principii active naturale precum: uleiul natural Inca Omega și ceară de albine, uleiurile naturale de jojoba, squalan, avocado, vitaminele A și E.

Time Control –417, un miracol pentru menținerea tinereții

Considerată a fi cel mai mare SPA natural și una dintre cele mai valoroase și unice resurse vindecătoare, Marea Moartă este cel mai jos loc din lume, la 417 metri sub nivelul mării. Cele 21 de minerale conținute, cu proprietăți terapeutice, sunt recunoscute la nivel mondial. Alături de nămolul Mării Moarte, ele au inspirat gama –417. Un aliat în lupta către o piele mereu tânără și fermă, Crema Time Control de la – 417 este un produs premium cu efect de fermitate, ce combate procesul de îmbătrânire din zona feței, a gâtului și decolteului. Ea menține nivelul de hidratare optim al pielii și determină reîntinerirea la nivel celular. Formula unică a Cremei Time Control NU conține parabeni sau uleiuri minerale. Mineralele de la Marea Moartă mențin un aspect sănătos și echilibrat al pielii, o hidratează în profunzime și încetinesc procesul de îmbătrânire, oferind protecție naturală. Vitamina A e eficientă în calmarea și catifelarea pielii, Vitamina E are efect antiîmbătrânire și antioxidant, Vitamina F o hidratează, iar Mușețelul, un antioxidant natural, hrănește și hidratează pielea, o luminează și elimină petele.

O combinație perfectă – piper & trandafir!

Gama ROSE PEPPER APIVITA conține: Ser intensiv pentru fermitate și remodelare corporală, cu extract de ardei-roșu, trandafir, piper-negru și alte 12 uleiuri esențiale, ce acționează în profunzimea pielii și elimină în mod natural grăsimile localizate. Cremă pentru fermitate și remodelare corporală, cu extract de piper-roz și 97% ingrediente naturale, ce conferă fermitate și menține elasticitatea pielii, prin combaterea grăsimii localizate pe șolduri, coapse și talie. Ulei de masaj pentru remodelare corporală, cu 100% ingrediente naturale, extract de piper-roz și o combinație activă de 15 uleiuri esențiale, ce stimulează microcirculația, detoxifiază și elimină retența de apă, regenerează celulele, hidratează și netezește. Gel de duș cu uleiuri esențiale, cu 84% ingrediente naturale, care curăță delicat și menține hidratarea naturală a pielii, oferind protecție antioxidantă și acțiune antiseptică eficientă. **www.apivita.com**

Captain America - premieră pe 6 mai

În „Captain America: Războiul Civil", în regia lui Anthony & Joe Russo, Steve Rogers conduce nou-formata echipă a Răzbunătorilor, în eforturile lor susținute de a proteja umanitatea. Însă după un incident cu daune colaterale, crește presiunea politică pentru a pune echipa sub control guvernamental. Noul statu-quo scindează Răzbunătorii în două tabere – una condusă de Steve Rogers și de dorința sa ca Răzbunătorii să rămână liberi, iar cealaltă de Tony Stark și decizia sa surprinzătoare de a sprijini coordonarea echipei de către guvern. Din distribuția filmului fac parte, printre alții, Chris Evans, Robert Downey Jr. și Scarlett Johansson. Filmul „Captain America: Războiul Civil" este distribuit de Forum Film România și va avea premiera pe 6 mai 2016.

Ariile naturale protejate din România

Interviu de Cătălin Gruia

Sunt peste 10 ani de când Florin Stoican se bate pentru protecția naturii din România. A inițiat și a participat la multe proiecte de conservare a biodiversității și geodiversității, ecoturism și educație ecologică. A înființat Parcul Național Buila-Vânturarița și apoi a lucrat 5 ani la punerea bazelor administrației acestuia, a contribuit la înființarea Parcului Natural Văcărești și a altor arii protejate, conduce Asociația Kogayon, care a fost 10 ani coadministrator al Parcului Național Buila-Vânturarița și este custode, din anul 2015, al Rezervației Naturale Muzeul Trovanților – Costești. A fost membru al comisiei de acordare a custodiei ariilor protejate din regiunea S-V Oltenia și implicat în mai toate procesele legislative care au vizat ariile naturale protejate în ultimii ani. Toate aceste succese i-au lăsat însă un gust amar într-o țară care are o natură binecuvântată, dar nu și bani sau vreo mare urgență să o protejeze. Fostul guvern a început anul trecut procesul de elaborare a unei HG care să stabilească modul de organizare a Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate (ANANP). Procesul a fost întrerupt și reluat de către guvernul Cioloș.

Ecologistul Florin Stoican este de părere că ariile naturale protejate din România, aflate într-un moment de răscruce, au mare nevoie de o busolă guvernamentală.

În ce stadiu sunt discuțiile?
Legea înființării ANANP e pe ordinea de zi a Camerei Deputaților, după ce Senatul a aprobat-o. Ministerul Mediului a invitat persoanele interesate să se înscrie în grupul de lucru în cadrul căruia o să se elaboreze și o să se discute hotărârea de guvern prin care se va stabili modul de funcționare și organizare a noii instituții. M-am înscris și eu în acest grup, alături de alți aproape 40 care și-au manifestat interesul, și așteptăm ca ministerul să ne invite la prima întâlnire de lucru.

În teorie stăm binișor: avem 13 parcuri naționale, 13 – naturale, două geoparcuri și câteva sute de rezervații și monumente ale naturii, Rezervația Biosferei Delta Dunării + siturile Natura 2000. O suprafață totală de circa 23% din cea a țării. Cum stau lucrurile în practică? De ce e nevoie de o Agenție Națională pentru Arii Naturale Protejate?
Pe hârtie stăm bine, într-adevăr, deși fără siturile Natura 2000 suprafața protejată e de doar aproape 8%, în condițiile în care România dispune de cel mai bogat, divers și valoros patrimoniu natural dintre țările Europei. E păcat că zone precum Făgăraș, Țarcu, Ciucaș au rămas numai situri Natura 2000, deși au existat proiecte și propuneri de înființare a unor parcuri naționale.

Realitatea este însă diferită: 8 arii protejate mari care necesită structuri de administrare nu au un administrator și 61% dintre celelalte nu au un custode. Asta după 7 sesiuni succesive de atribuire în administra-

FOTO: HELMUT IGNAT

re/custodie (un fel de licitații organizate de către autoritatea responsabilă). Mai mult, numai în ultimul an 74 de convenții de custodie au fost reziliate, ceea ce arată că sistemul are o problemă.

Administrarea este făcută pe baza unor planuri de management realizate în urma studiilor și a consultărilor și aprobate de către autorități, iar la ora actuală, după 15 ani de la crearea rețelei de arii naturale protejate așa cum o știm acum, numai 35 de arii protejate, adică 6%, au un plan de management aprobat.

Și chiar dacă planurile ar exista, ar rămâne niște simple hârtii, atât timp cât nu există resursele necesare aplicării lor. Or, asta nu se poate face prin voluntariat și delegare de atribuții și cu bani proveniți din proiecte care azi sunt și mâine poate nu.

Este nevoie de ANANP pentru a asigura o administrare durabilă pe termen lung, o viziune coerentă, criterii de evaluare a managementului, monitorizarea sistemului și resursele necesare gestionării eficiente a patrimoniului natural.

S-a mai vorbit de ANANP în 2008… Și totuși s-a ajuns la actualul sistem de administrare prin încredințare terților.
S-a mai discutat despre înființarea ANANP în 2008, când situația ariilor protejate nu era cu mult diferită față de acum. Sistemul actual e un rezultat al lipsei de voință politică și al importanței scăzute dată conservării naturii de către cei care decid. Statul a preferat să găsească pe alții care să-i facă treaba, aceștia trebuind să scoată de unde pot oameni, bani și alte resurse, pe care să le pună în slujba conservării patrimoniului natural național. O vreme s-a crezut că soluția aceasta e viabilă, până când și-a dovedit limitările evidente.

Cu ce probleme se confruntă ariile naturale protejate din România și cei care încearcă să le administreze?
Ariile protejate se confruntă cu multe probleme, toate fiind cauza creșterii presiunii antropice asupra refugiilor de viață sălbatică. Fără a fi o listă completă, cele mai mari amenințări sunt constituite de construcții și investiții de toate felurile (drumuri, microhidrocentrale, cariere, pârtii de schi, instalații de transport pe cablu, stațiuni, construcții diverse etc.); de exploatări forestiere (deopotrivă legale și ilegale); de vânătoarea și pescuitul necontrolate; de braconajul, pășunatul intensiv, activitățile de culegere, colectare necontrolată a fructelor de pădure, ciupercilor, plantelor medicinale, fosilelor, rocilor și mineralelor, speleotemelor; precum și de turismul necontrolat. Toate acestea duc la distrugerea unor ecosisteme, la perturbarea și fragmentarea habitatelor, la lipsa de liniște pentru faună, la distrugeri și degradări ale mediului. Problemele cele mai mari ale administratorilor sunt legate de: incoerența și bâlbâiala legislativă, măsuri contrare din partea altor sectoare – în special cele investiționale în infrastructură, păduri și agricultură –, ineficiența autorităților și lipsa sprijinului acestora, lipsa de resurse umane și financiare.

De ce procesul efectiv de administrare în sistemul actual e unul reactiv?
Fiindcă presiunile sunt în continuă creștere, în timp ce resursele alocate sunt extrem de puține și mai ales nesigure. Nu poți face administrare

„România a rămas singura țară a Europei în care guvernul nu-și asumă responsabilitatea directă a administrării patrimoniului natural de interes național.“
—Florin Stoican

„Realitatea tristă e că nu poți face administrare eficientă bazându-te exclusiv pe voluntariat sau cu oameni puțini, slab motivați, neechipați, insuficient pregătiți. “
—*Florin Stoican*

eficientă bazându-te exclusiv pe voluntariat sau cu oameni puțini, neechipați, slab motivați, insuficient pregătiți.

Cât e, aproximativ, bugetul unui parc național din România? Cum stau lucrurile în lumea civilizată?

Oscilează între 100 și 200 de mii de euro/an, care sunt alocați însă în funcție de posibilitățile și disponibilitatea administratorului, cu o medie de 14 angajați pe administrație. Față de lumea civilizată (includem aici și țările africane care investesc mult mai mult în conservare decât o facem noi), suntem tare departe. Spre exemplu, un parc național din Marea Britanie are buget anual alocat ferm de către stat de peste 5 milioane de euro și o administrație formată din peste 300 de angajați. În condițiile în care vârful biodiversității lor este reprezentat de către vulpi, arici și veverițe, pe când noi, inclusiv autoritățile și politicienii, ne mândrim cu aproape jumătate din populația Europei de carnivore mari.

Cum ar putea câștiga bani statul român investind în conservarea naturii?

Câștigurile pot fi foarte mari, însă sunt indirecte. Cine crede că se poate obține profit direct din administrarea unei arii naturale protejate greșește și transformă activitatea de conservare într-una economică, sortită din start eșecului. Beneficiile indirecte însă sunt mari și diverse, pe de o parte pentru comunitățile locale, pe de alta – pentru vizitatorii zonelor protejate. Putem vorbi aici de activități ecoturistice în interiorul și mai ales în afara ariilor naturale protejate, de la servicii de cazare, transport și masă până la servicii specifice de interpretare și cunoaștere a naturii, ghidaj, închiriere de echipamente și altele, dar și de utilizarea durabilă și eficientă a resurselor naturale disponibile, de la fructe de pădure și lemn, până la produse tradiționale și resurse de apă. Iar acestea sunt doar surse de venit, fiindcă, poate, mult mai importante – deși greu cuantificabile – sunt conservarea habitatelor și a speciilor, păstrarea nealterată a peisajelor, potențialul de recreere, cunoaștere și educație, sechestrarea de carbon, emisiile de oxigen și altele.

Totul trebuie gândit la scară regională, nu restrâns la teritoriul ariilor naturale protejate. Granițele acestora sunt niște convenții ale oamenilor, ursul și lupul nu prea țin cont de limitele administrative, juridice și politice ale momentului. La fel și beneficiile. Ariile naturale protejate trebuie să fie privite ca niște poli ai dezvoltării regionale. Dacă ele sunt conservate, asigură pilonul principal al dezvoltării regiunilor. Nu administrația parcului trebuie să obțină profit, nu trebuie să li se taie capul dacă nu obțin profit economic direct. Bugetul trebuie însă să-i fie asigurat ca o normalitate de către stat, în condițiile în care cheltuielile sunt regăsite multiplicat, înzecit și însutit, în beneficiile economice aduse zonei de existența acolo a ariei protejate. Dar pentru asta trebuie viziune, voință și resurse.

Am cunoscut așa ceva în Germania, unde cei peste 80 de parteneri la administrarea unui parc natural vedeau ca pe o normalitate investirea a 5 milioane de euro în administrarea acestuia, care, privită individual, este o instituție cu balanță bugetară negativă, atât timp cât veniturile indirecte pentru comunitățile locale erau de peste 50 de milioane

Doi lupi de hârjonesc într-o zi însorită de toamnă târzie în Pădurile Vișeului din Parcul Național Munții Maramureșului.

de euro anual, reprezentate de tot ceea ce înseamnă bani cheltuiți în zonă – de către cei care veneau pentru a vizita parcul – cu transportul, cazarea, masa, suveniruri, echipamente, evenimente și altele, bani care nu intrau în conturile administrației, ci în cele ale sutelor de firme și antreprenori mari și mici din regiune. Din perspectiva financiară, dacă distrugi parcul, e ca și cum ai omorî găina cu ouă de aur.

Din 1989 încoace, în mod aproape tradițional, la Ministerul Mediului nu a existat un ministru „marcant", cu o echipă puternică în spate care să se bată pentru natură. Prioritățile tuturor guvernelor, și ale societății românești, au fost mereu altele. De ce e acum un moment propice?
Ministerul Mediului, sub multele lui denumiri și conduceri, a fost unul voit slab, poate cel mai slab dintre ministere, care nu prea a contat în fața celorlalte priorități și interese. Niciodată nu a existat o echipă care să se bată cu toate mijloacele posibile pentru nevoile reale ale naturii, ci s-a mers permanent în nota generală a compromisului, pornindu-se din start cu handicapul defetist al celui care nu încearcă mai mult, deoarece oricum nu i se va da/aproba de către cei care au pâinea și cuțitul: finanțele, justiția, administrația, agricultura, industria, transporturile etc. Politica asta a compromisului a fost adoptată nu numai de către autorități, dar și de către reprezentanții societății civile care dau tonul, având ca rezultate unele victorii de etapă și succese punctuale, din

FOTO: COSTAS DUMITRESCU

Dis-de-dimineață, un senior suspicios, surprins de fotograf în perioada de rut, își păzește haremul la marginea unei păduri din zona Crișurilor, Arad.

când în când, dar per ansamblu situația mergând înspre rău, cu efecte vizibile la nivelul pădurilor, râurilor, biodiversității și geodiversității, a căror stare de conservare este în declin, în fața creșterii constante a presiunilor de toate felurile.

Marea șansă a acestui moment este că actualul guvern nu are presiune și control politic și ar putea acționa în sensul fundamentării unei variante ideale a ANANP, care să nu țină cont decât de problemele și nevoile reale ale patrimoniului natural național. Nu ar trebui să conteze că nu există linie bugetară. Lipsa fondurilor e o falsă sperietoare, în contextul în care vorbim de aproape un sfert din teritoriul țării, mai exact sfertul cel mai valoros din punct de vedere al patrimoniului natural național, a cărui pierdere sau degradare are consecințe catastrofale asupra viitorului nostru, inclusiv din perspectiva bugetară. Dacă s-ar aborda această variantă, sunt convins că autoritățile ar primi sprijinul larg al societății civile, care ar crea suficientă presiune asupra factorilor decizionali de acum, dar și din viitor, după terminarea acestui scurt mandat, încât aceștia să aprobe o variantă optimă pentru natură, mai ales în contextul în care opinia publică este foarte sensibilă în ultima vreme la temele de mediu. Acum nu vorbim de voință politică, ci de voința aparatului administrativ condus de tehnocrați – care sper să existe –, putând duce la rezolvarea pe termen lung a situației grave, triste și rușinoase în care se află țara europeană cu cea mai valoroasă biodiversitate.

FOTO: COSTAS DUMITRESCU

MARATONUL
DHL
ȘTAFETA CARPAȚILOR
ALEARGĂ LA MARATON,
CA EI SĂ MUTE MUNȚII
DIN LOC!
SUSȚINE SPORTIVII
PARALIMPICI
ROMÂNI LA RIO!
19 iunie 2016, Poiana Brașov
Susținem performanța sportivilor noștri la
Rio donând toate taxele de participare
Comitetului Național Paralimpic.
www.maratondhl.ro
www.facebook.com/dhlmaraton
RIO 2016
MINISTERUL
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
DIRECȚIA PENTRU SPORT
A JUDEȚULUI BRAȘOV
Men's Health
auto
motor
sport
NATIONAL
GEOGRAPHIC
ROMÂNIA

YELLOWSTONE, ideea sălbatică a Americii

Este mai mult decât un parc. E un loc unde, acum mai bine de 140 de ani, oamenii au început să negocieze un tratat de pace cu sălbăticia. Negocierile continuă și azi, cu o urgență crescândă, în Yellowstone și pe întreaga planetă, pe măsură ce omenirea se extinde și natura se retrage. Putem ajunge la o înțelegere?

Fotografiile și picturile reprezentând priveliști ca aceasta – Marele Canion din Yellowstone – au inspirat Congresul să creeze parcul în 1872. A fost un pas revoluționar.

FOTO: MICHAEL NICHOLS

Unele părți ale regiunii Yellowstone sunt mai sălbatice azi decât în ultimul secol. Grizzly se răspândesc. Acestă, în Parcul National Grand Teton, ține la distanță corbii de o carcasă de bizon. Lucrătorii au mutat-o departe de drum pentru ca animalele necrofage să nu se apropie de turiști

FOTO: CHARLIE HAMILTON JAMES

Bizoni în rut se luptă în Valea Lamar, din Yellowstone. Peste 4.500 de bizoni hoinăresc liberi în parc. Aceștia sunt descendenți ai câtorva duzini de animale care au primit adăpost acum mai bine de un secol, salvând specia de la extincție.

FOTO: MICHAEL NICHOLS

Text: David Quammen

Pe 7 august 2015, în Parcul Național Yellowstone, un ranger a găsit cadavrul ros al unui bărbat în apropierea unei poteci pentru drumeție, nu departe de unul dintre cele mai mari hoteluri din parc.

Decedatul a fost curând identificat: Lance Crosby, 63 de ani, din Billings, Montana. Lucrase sezonier ca infirmier la o clinică medicală din parc și fusese dat dispărut de colegi în acea dimineață.

Investigația a dezvăluit că Crosby mergea pe jos singur cu o zi înainte, fără spray antiurs, și a intrat în conflict cu o femelă de urs-grizzly cu doi pui. Ursoaica, după ce l-a ucis și l-a mâncat parțial (nu neapărat în această ordine) și le-a permis și puilor să mănânce, i-a ascuns rămășițele sub pământ și sub un strat de ace de pin, așa cum fac urșii-grizzly când intenționează să recupereze o bucată de carne. Odată capturată și după ce probe ADN convingătoare au asociat-o cu Crosby, mama ursoaică a primit un sedativ și un anestezic, apoi a fost executată, pe motiv că un grizzly adult care a mâncat carne de om și a ascuns cadavrul este prea periculos pentru a fi cruțat, chiar dacă întâlnirea fatală n-a fost din vina ei. „Suntem profund întristați de această tragedie și inimile noastre sunt alături de familia și prietenii victimei" – a spus administratorul parcului, Dan Wenk, un om rezonabil care are o sarcină dificilă: să mențină Yellowstone-ul sigur atât pentru oameni, cât și pentru animalele sălbatice.

Urșii-grizzly, evident, pot fi animale periculoase. Dar pericolul pe care îl reprezintă ar trebui văzut în ansamblu. Moartea lui Lance Crosby a fost doar al șaptelea deces cauzat de urși în parc în ultimul secol. În cei 144 de ani de la înființarea Yellowstone-ului, mai mulți oameni au murit acolo prin înec, prin opărire în bazinele termale și prin sinucidere decât cei uciși de urși. Aproape la fel de mulți au murit loviți de fulgere. Doi au fost uciși de bizoni.

Adevărata lecție demonstrată de moartea lui Lance Crosby și de la fel de regretabila moarte a ursoaicei care l-a ucis amintește ceva prea ușor uitat: Parcul Național Yellowstone e un loc sălbatic, restrâns în mod imperfect între niște limite impuse de oameni. Este plin de minuni ale naturii – animale feroce, canioane adânci, cascade asurzitoare, ape fierbinți – splendide când le privești, dar agresive când intri în conflict cu ele.

Cei mai mulți dintre noi, când vizităm Yellowstone-ul, îl vedem printr-un geam de plexiglas. Privim din mașinile noastre la un urs de pe marginea drumului, stăm într-un punct de belvedere deasupra unui râu mare, ne plimbăm pe promenade din scânduri în mijlocul bazinelor termale, luând contact cu parcul ca într-o diorama. Rămânem uscați și în siguranță. Dar dacă te îndepărtezi numai 200 m de drum într-un defileu împădurit sau o stepă cu pelin, ai face bine să ai la tine, așa cum Lance Crosby nu a avut, un spray antiurs. Acesta e paradoxul Yellowstone-ului și al celor mai multe parcuri naționale pe care le-am creat de atunci: sălbăticie izolată, natură gestionată, animale sălbatice obligate să suporte regulile umane. Este paradoxul sălbăticiei cultivate.

E complicat și, complicând mai mult lucrurile, cuvântul „Yellowstone" denotă mai mult decât un parc. Este și eponimul unui mare ecosistem, cel mai mare și mai bogat complex de peisaje și faună sălbatică, în cea mai mare parte

Aproape cu precizia unui ceasornic, la fiecare 60-110 minute, Old Faithful aruncă un jet de aburi și apă fierbinte până la 56 m înălțime. Vara, parcarea din apropiere se umple și se golește cam în același ritm. „Una dintre marile temeri ale fiecărui administrator al Yellowstone este că Old Faithful va înceta să erupă în timpul mandatului său" – spune Dan Wenk.

neîmblânzite, din Statele Unite contigue. Marele Ecosistem Yellowstone este un peisaj care se întinde ca o amibă, cuprinzând și Parcul Național Grand Teton, porțiuni de păduri naționale, refugii pentru fauna sălbatică și alte proprietăți publice și private, totul ajungând la vreo nouă milioane de hectare. În jurul acestei întinse amibe se află o zonă de tranziție, unde e mai probabil să vezi vite decât cerbi, să dai peste un lift pentru cereale decât peste un urs-grizzly și să auzi lătratul unui labrador negru decât urletul unui lup. La marginea acelei zone-tampon se află America secolului al XXI-lea: autostrăzi, orașe, parcări, malluri, suburbii nesfârșite, terenuri de golf, cafenele Starbucks.

Întrebare: putem spera să păstrăm, în mijlocul Americii moderne, orice rămășiță de acest fel a peisajului primordial al continentului nostru, orice mostră autentică de sălbăticie precum aceasta – un loc grozav de neospitalier, plin de prădători și pradă, în care natura încă este lăsată să-și mănjească cu sânge colții și ghearele? Poate fi împăcat un astfel de loc cu cerințele și confortul oamenilor? Numai timpul și alegerile noastre vor decide. Dar dacă răspunsul este da, răspunsul este Yellowstone.

Parcul stă pe ceea ce geologii numesc Platoul Yellowstone, la o altitudine medie de 2.400 m. Păduri dese de pini-de-coastă și pajiști înalte cu iarbă și pelin acoperă acest mare podiș, plus o rețea de drumuri care se unduiesc ușor, peste un teren care pare rece și static. Nu te lăsa păcălit.

O geologie spectaculoasă explică înălțimea Platoului Yellowstone. Drept sub el se află un mare loc vulcanic fierbinte, un canal uriaș în mantaua și scoarța Pământului, prin care se ridică magma, eliberând căldura care topește mai departe rocile, creând o dără masivă de cenușă. Acel torent termic cuprinde două camere de magmă din rocă parțial topită, una peste cealaltă, umflând suprafața solului într-o băşică enormă. În jurul umflăturii, ca niște metereze dezordonate, se profilează munții care sunt mai bătrâni și mai înalți – cei mai importanți, Teton, Absaroka, Gallatin. Pe platoul propriu-zis, geologii au găsit urmele a

FOTO: MICHAEL NICHOLS

În prima lor migrație spre arealul de vară din partea de sud-est a Parcului Yellowstone, puii de trei săptămâni din turma de cerbi de la Cody își urmează mamele pe o pantă abruptă, lungă de 1.400 de metri. Cu câteva ore mai devreme, cerbii, pui și adulți, înotau în brațul sudic al Râului Shoshone.

trei caldeire uriașe, cicatricele lăsate de trei explozii nemaipomenite de-a lungul ultimilor 2,1 milioane de ani. Datorită acelor explozii și forțe vulcanice care le-au produs, locul fierbinte al Yellowstone-ului a primit eticheta de „supervulcan". Vulcanii obișnuiți apar în general de-a lungul marginilor plăcilor tectonice; supervulcanii străpung direct acele plăci, ca o torță staționară ce pătrunde arzând printr-o foaie de oțel care alunecă. Iar torța de la Yellowstone, furnizând căldură pentru erupții absurde, este probabil cea mai mare decât sub oricare alt continent.

Au sosit oamenii, strămoși îndepărtați ai triburilor *sheep eater*, *bannock*, *crow* și ai altor populații indigene ale căror tradiții încă îi leagă de acest loc. Aceștia urcau și coborau de pe platou după cum le dicta nomadismul în căutare de hrană, blănuri și, sezonier, o viață confortabilă. Au urmat apoi valuri timpurii de invazie euro-americană. Yellowstone-ul nu a fost disputat, ocupat și colonizat în timpul acelei invazii, ca alte regiuni ale Vestului american, în parte datorită altitudinii mari a platoului, cu niște ierni foarte aspre. Unii oameni ai muntelui și vânători de blănuri l-au explorat puțin și au spus povești. Însă mult mai târziu, între 1869-1871, trei expediții diferite ale unor bărbați albi mai urbani, însoțiți de personal militar, au vizitat regiunea, fiind impresionați în special de gheizere, de canionul adânc și de cele două cascade gigantice peste care se prăvălea Râul Yellowstone.

Unul dintre acei bărbați, Nathaniel Langford, sosit în 1870, era agent de presă pentru compania feroviară Northern Pacific. Un alt membru al aceleiași expediții, Walter Trumbull, nota după aceea, într-un articol de revistă, că platoul părea promițător ca pășune pentru oi, dar prevestea: „Când totuși, prin intermediul companiei feroviare Northern Pacific, cascadele Râului Yellowstone și bazinul de gheizere vor fi făcute ușor accesibile, probabil nicio zonă din America nu va fi mai populară ca stațiune balneară sau turistică." Langford și amicii lui au văzut că o astfel de popularitate ar umple seifurile

FOTO: JOE RIIS

CANADA
ZONA MARITĂ
S.U.A.
ECOSISTEMUL
MUNȚII BEARTOOTH
MONTANA
WYOMING
IDAHO
YELLOWSTONE
P.N. YELLOWSTONE
PARCUL MEMORIAL JOHN D. ROCKEFELLER JR.
PARCUL NAȚIONAL GRAND TETON
REFUGIUL NAȚIONAL PENTRU CERBI
REFUGIUL NAȚIONAL PENTRU VIAȚA SĂLBATICĂ RED ROCKS LAKES
PUNCTUL DE BELVEDERE CASCADA MESA
Caldera Yellowstone
Altitudine
3.000 m
2.400
1.800
1.200
600
0
20 km
MARTIN GAMACHE ȘI LAUREN C. TIERNEY, STAFFUL NGM. SURSE: USGS, PARCUL NAȚIONAL YELLOWSTONE

Mai mult de o treime din Yellowstone, inclusiv izvorul Grand Prismatic, se află în caldeira unui vulcan uriaș și străvechi, dar încă activ. Într-o bună zi va erupe din nou, în mod catastrofic, însă șansele să erupă curând sunt extrem de reduse – spun oamenii de știință.

FOTO: MICHAEL NICHOLS

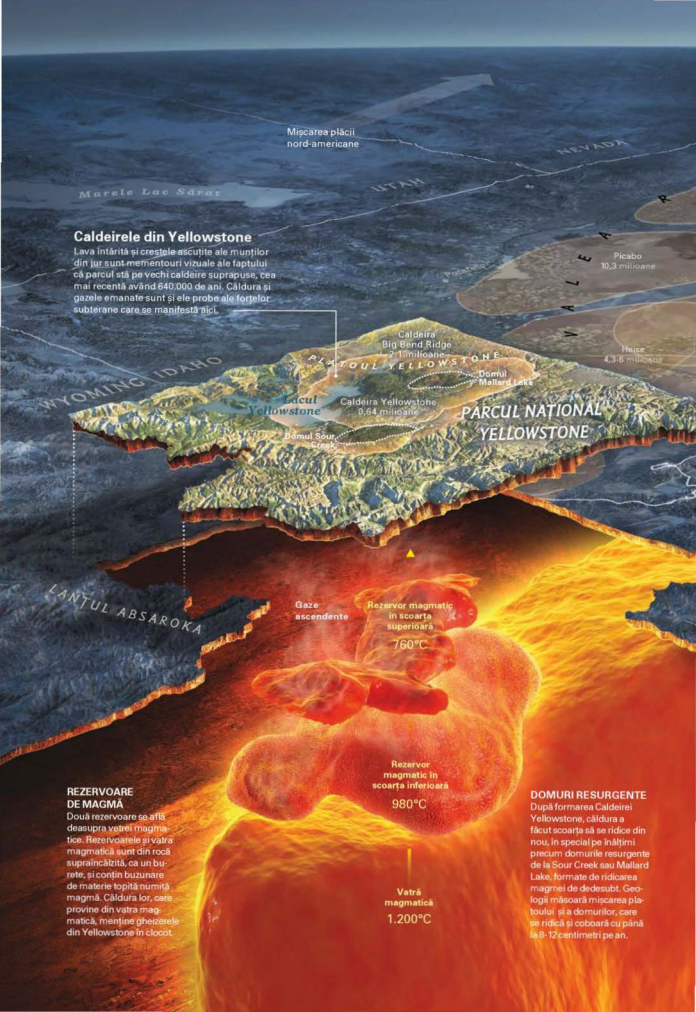

Caldeirele din Yellowstone

Lava întărită și crestele ascuțite ale munților din jur sunt mementouri vizuale ale faptului că parcul stă pe vechi caldeire suprapuse, cea mai recentă având 640.000 de ani. Căldura și gazele emanate sunt și ele probe ale forțelor subterane care se manifestă aici.

REZERVOARE DE MAGMĂ

Două rezervoare se află deasupra vetrei magmatice. Rezervoarele și vatra magmatică sunt din rocă supraîncălzită, ca un burete, și conțin buzunare de materie topită numită magmă. Căldura lor, care provine din vatra magmatică, menține gheizerele din Yellowstone în clocot.

DOMURI RESURGENTE

După formarea Caldeirei Yellowstone, căldura a făcut scoarța să se ridice din nou, în special pe înălțimi precum domurile resurgente de la Sour Creek sau Mallard Lake, formate de ridicarea magmei de dedesubt. Geologii măsoară mișcarea platoului și a domurilor, care se ridică și coboară cu până la 5-12 centimetri pe an.

MANUEL CANALES, ANDREW UMENTUM, THEODORE A. SICKLEY, DAISY CHUNG, NGM; SHELLEY SPERRY, ILUSTRAȚIE: HERNAN CAÑELLAS

SURSE: ROBERT B. SMITH SI JAMIE FARRELL, UNIVERSITATEA DIN UTAH; DUNCAN FOLEY, UNIVERSITATEA PACIFICĂ LUTHERANĂ; HENRY HEASLER SI CHERYL JAWOROWSKI, NPS; JACOB LOWENSTERN, USGS; UNIVERSITATEA DIN UTAH; CENTRUL DE CERCETARE PENTRU SEISMOLOGIE SI TECTONICĂ ACTIVĂ; SCOARȚA MOBILĂ ÎN REZERVOARELE LE ADÂNC DE SMORAL; DENNIS FEENEY, IDAHO GEOLOGICAL SURVEY (FISIERE HART); LINIA DOVEZILOR, DUPĂ DATE DE LA ROBERT B. SMITH; UNAVCO (DOMURI RESURGENTE)

companiei Northern Pacific și ale oricui deținea o parte din afacere, vânzând bilete de tren, umplând hotelurile.

Următoarea expediție, în 1871, a fost condusă de Ferdinand V. Hayden, șeful Serviciului S.U.A. de Prospectare Geologică a Teritoriilor. Grupul îi includea pe fotograful William Henry Jackson și pe pictorul Thomas Moran, artiști ale căror imagini i-au ajutat ulterior pe oamenii din Est (cel mai important, pe cei din Congres) să vadă și să-și imagineze Yellowstone. Un agent pentru Northern Pacific a sugerat apoi ca legiuitorii să protejeze „Marele Bazin de Gheizere" ca parc public. Hayden a prins ideea și, împreună cu Langford și alți răsfățați ai companiei feroviare, au promovat-o intens, după cum o arată detaliat un proiect de lege care include nu numai bazinele cu gheizere, ci și Marele Canion al Râului Yellowstone, Izvoarele Fierbinți Mammoth, Lacul Yellowstone, Valea Lamar și alte terenuri, în total un dreptunghi de aproape un milion de hectare.

La 1 martie 1872, președintele Ulysses S. Grant, maleabil, dar nu mare susținător el însuși al protecției peisajelor, a promulgat legea, transformând Yellowstone-ul în primul parc național din lume. Acea lege, deloc surprinzător pentru vremea ei, ignora orice revendicări anterioare ale sheep eater sau ale altor grupuri indigene. Se specifica „un parc public sau loc de agrement în beneficiul și stăpânirea poporului", insemnând implicit poporul nonindian. În interiorul acestui parc, „distrugerea nesăbuită a peștilor și vânatului", orice ar fi putut însemna „nesăbuită", precum și exploatarea comercială a acestui vânat erau interzise. Limitele erau rectilinii, deși ecologia nu este. Și așa a apărut paradoxul.

La început, parcul era o idee orfană fără un scop clar, fără personal, fără buget. Congresul a părut că și-a pierdut interesul de îndată ce s-a uscat cerneala semnăturii lui Grant. Yellowstone a devenit o zonă-dezastru.

A urmat haosul. Vânătorii comerciali acționau cu nerușinare acolo, ucigând cerbi, bizoni, mufloni-canadieni și alte ungulate în cantități industriale. Potrivit unei relatări, doi tipi, așa-numiții frați Bottler, au împușcat cam 2.000 de cerbi lângă Izvoarele Fierbinți Mammoth la începutul lui 1875, luând în general numai limba și pielea animalelor, lăsându-le carcasele să putrezească sau să fie mâncate de animalele necrofage. Relatarea nu spune și câți urși-grizzly au ucis frații Bottler la acele carcase, pentru comoditate sau profit, dar, fără îndoială, carnea cerbilor atrăgea urșii periculos de mult în bătaia puștilor. O piele de cerb valora între șase și opt dolari, bani serioși, iar un om putea ucide între 25 și 50 de cerbi pe zi. „Aici s-a produs un măcel masiv, din 1871 până cel puțin în 1881", potrivit lui Lee Whittlesey, astăzi istoricul Yellowstone-ului. Coarnele de cerb erau împrăștiate pe dealuri. Turiștii în căruțe veneau și plecau nesupravegheați, în număr redus, dar cu impact relativ ridicat, unii dintre ei vandalizând conurile gheizerelor, cioplindu-și numele în peisaj, ucigând fără rost lebede-trompetă sau alte animale sălbatice. Populațiile de ungulate au scăzut. În 1886, într-un act de disperare, Statele Unite au trimis armata să protejeze Yellowstone – pentru o perioadă care avea să dureze în cele din urmă trei decenii, până când s-a înființat Serviciul Parcurilor Naționale în 1916, acum o sută de ani.

Însă mult timp după începutul erei moderne, animalele de pradă au suferit persecuții nemiloase în Yellowstone, în virtutea unor politici prost concepute. Ideea că parcul ar trebui să protejeze fauna sălbatică la fel de bine ca gheizerele și canioanele a fost secundară și inițial aplicată numai viețuitoarelor „bune": animalele prețuite de vânători, păstrăvii doriți de pescari, erbivorele inofensive pe care vizitatorii le puteau admira confortabil, cum ar fi cerbii și căprioarele, pronghornii și elanii, bizonii și muflonii-canadieni. Persecuția animalelor „rele" a continuat nestingherită. Prădătorii erau împușcați, prinși în capcane și otrăviți încă din anii 1870. Un administrator îi încuraja chiar pe vânătorii comerciali de blănuri să ucidă castorii cu sutele, pentru ca aceștia să nu mai construiască baraje și să-i inunde parcul. Vidrele au fost clasificate drept animale de pradă, etichetă care le condamna a priori, iar pentru o vreme a existat o prigonire a sconcșilor. Uciderea lupilor a încetat numai

Parcul Național Yellowstone este un loc sălbatic, restrâns în mod imperfect între niște limite impuse de oameni. E plin de minuni ale naturii – splendide când le privești, dar agresive când intri în conflict cu ele.

când n-a mai rămas urmă de lup, nu numai în Yellowstone (în jurul anului 1930), ci pe tot cuprinsul Vestului american.

Dar acele abuzuri, acțiuni nechibzuite și tendințe cumplite au fost în cele din urmă stopate, chiar inversate, iar la sfârșitul secolului al XX-lea, Yellowstone a fost readus la condiția de integritate. În 1995 și 1996, la vreo 70 de ani după ce ultimul lup al parcului a urlat pentru ultima dată, 31 de lupi din partea de vest a Canadei au fost eliberați din țarcuri de aclimatizare în tot parcul. Aceștia au cucerit peisajul, au proliferat, au prosperat și s-au răspândit în întreaga regiune. Alți 35 de indivizi au fost eliberați în centrul statului Idaho cam în același timp. 20 de ani mai târziu, aproximativ 500 de lupi populează Marele Ecosistem Yellowstone. Alți 1.300 de lupi trăiesc în alte părți din Stâncoșii de Nord, iar lupul-cenușiu – denumirea comună, deși culoarea indivizilor variază de la pete spălăcite la negru – a fost scos de pe lista speciilor periclitate din Idaho și Montana. Acum, lupii pot fi vânați și prinși în capcană acolo în mod legal. (Situația din Wyoming, ultimul dintre cele trei state pe care e situat Parcul Yellowstone, este mai complicată). În prezent, circa 100 de lupi, alcătuind zece haite, trăiesc în principal în interiorul Parcului Național Yellowstone, unde Doug Smith, șeful Proiectului Yellowstone Wolf, conduce eforturile de monitorizare, gestionare și protecție.

Într-o dimineață rece de decembrie, la un aeroport de lângă Gardiner, Montana, chiar la nord de parc, mi-am pus centura de siguranță în partea din spate a unui elicopter Hughes 500D roșu-cireașă, lângă Doug Smith, pentru a vedea proiectul în acțiune. Smith lucrează cu lupii de 37 de ani, cu cei de la Yellowstone de la reintroducerea lor, și a manevrat peste 500 de indivizi în timp ce erau tranchilizați pentru a li se pune zgărzi. Este un bărbat înalt, cu o mustață cenușie și labe ale gâștei care se strâng în jurul ochilor lui zâmbitori. La câteva secunde după ce ne-am asigurat la bord, elicopterul s-a ridicat și apoi a plonjat spre Râul Yellowstone, sub mâna lui Jim Pope, pilot specializat în capturarea animalelor sălbatice, cu talent la zborul acrobatic. Pope ne-a stabilizat și apoi a urcat din nou, zburând spre sud în parc, peste dealurile submontane, în sus peste Muntele Sepulcher. Vântul rece ca gheața pătrundea în cabină în timp ce vârfurile copacilor treceau fulgerător la 50 m mai jos. Apoi ne-am lăsat ușor jos pe un petic de zăpadă liber dincolo de Sepulcher. Echipajul lui Pope – o pereche de „saltimbanci" a căror sarcină era să lanseze o plasă de capturare, să sară afară și să tranchilizeze animalele capturate – imobilizase deja doi lupi.

Era acolo și colegul lui Smith, Dan Stahler, care lucra cu alți doi biologi la lupii drogați. Îngenunchind în zăpadă, Stahler aproape terminase de fixat o zgardă pe animalul mai mare, un mascul negru frumos, în vârstă de trei ani poate, cu o rană mică deasupra ochiului drept. Celălalt era o femelă tânără, cenușie deschis cu capul maro roșcat.

Purtând mănuși de examinare violet într-o zi care cerea o îmbrăcăminte mai călduroasă, Stahler a recoltat sânge din piciorul drept al masculului, apoi a luat o mică probă de țesut din urechea dreaptă pentru analizele ADN, în timp ce Smith potrivea o zgardă pe femelă. Smith a măsurat masculul: laba dreaptă anterioară, lungimea corpului, caninul superior – trei centimetri pentru ultimul. Caninii superiori sunt dinții care se văd atât de amenințător când un lup mârâie la un dușman. Dar Smith mi-a atras atenția spre carnasieri. „Aceia sunt dinți pentru forfecare – a spus el. Nu ai vrea să-ți bagi degetele acolo nici când sunt drogați – deși asta era aproape exact ceea ce făcea el. Carnasierii sunt dinții lor esențiali – a spus el – tăioși și puternici, pentru a tăia

carnea și a zdrobi osul."

Smith și echipa s-au mișcat rapid. Au ridicat masculul într-o chingă pentru a-l cântări: 55 kg. Au luat o probă de fecale și i-au introdus un microcip între omoplați. Au cântărit și au măsurat femela. Au făcut o citire cu termometrul rectal. Temperatura ei corporală scăzuse puțin, așa că au pus-o pe o folie de plastic, au învelit-o în geci și i-au pus încălzitoare chimice de mâini în zona inghinală în timp ce își terminau treaba. După ce și-au obținut datele, Smith m-a invitat să îngenunchez în zăpadă lângă masculul cel mare și să-i ridic capul pentru o poză. Ținând animalul cu grijă, am observat că blana lui neagră era accentuată cu vârfuri sure și argintii. Limba îi atârna afară, moale ca o șosetă. Era amețit și neajutorat deocamdată, dar era splendid.

„Uită-te la ochii aceia" – a spus Smith. Erau larg deschiși, de un maro arămiu intens.

„Asta înseamnă sălbatic – a spus el. Asta încearcă lumea noastră să distrugă. Chiar aici, privirea aceea. Noi vrem să păstrăm privirea aceea. Asta contează pentru Parcul Yellowstone."

Asta contează și pentru grizzly din Yellowstone, în ciuda eforturilor contrare ale oamenilor. În primele decenii după înființarea parcului – și o mare parte din secolul al XX-lea – grizzly au primit mâncare de la turiști și li s-a permis să mănânce gunoaie umane de la grupile de lângă hotelurile parcului. Ideea era că vor deveni „îmblânziți" și, prin urmare, mai ușor de observat: o expoziție de animale sălbatice. Însă departe de a fi îmblânziți, au rămas întotdeauna animale sălbatice, puternici și bine înarmați, posesivi cu solitudinea lor, femelele vehement protectoare față de puii lor. Moartea lui Lance Crosby în august 2015 servește doar ca fiind cea mai recentă reamintire a acestui lucru.

Sunt și voraci – trebuie să mănânce. În Yellowstone, alimentația ursilor-grizzly include 266 de tipuri diferite de animale, plante și ciuperci, consumate în cantități uriașe, mai ales toamna, când depun grăsime pentru hibernare. Câteva dintre elementele cele mai importante – cum ar fi păstrăvul-fardat, semințele de pin-alb – s-au diminuat recent din cauza schimbărilor provocate

FOTO: RONAN DONOVAN

Haita de lupi Mollie's (stânga) investighează urme de urs-grizzly în Valea Pelican, din Yellowstone. Lupii au fost reintroduși în parc după 1995, iar acum cercetătorii îi monitorizează îndeaproape. Doug Smith, biolog la Serviciul Parcurilor (deasupra), îi va pune acestui lup tranchilizat o zgardă cu emițător înainte să se trezească.

de om ecosistemului și alte alimente importante ar putea fi, de asemenea, periclitate. Dar grizzly este un animal adaptabil și, pe măsură ce schimbările se produc, ar trebui să se poată adapta – insistă cercetătorii specialiști în urși.

Kerry Gunther, omologul lui Doug Smith ca biolog specializat în gestionarea ursilor pentru parc, a vorbit despre asta într-o după-amiază când am stat cu el în zona izolată, cu vedere spre un loc absent pe hărțile turistice: un izvoraș straniu și adânc pe care grizzly îl folosesc uneori ca pe un soi de cadă de baie. Merseserăm toată dimineața prin tufișuri ca să ajungem acolo și ne luaserăm prânzul pe un mic dâmb, vorbind despre cele văzute de Gunther în 30 de ani de studiu și gestionare a ursilor în Yellowstone. Este un om calm, chibzuit în afirmațiile sale, încrezător în știința lui, mulțumit să-i lase pe alții să creadă ce vor și suficient de imparțial pentru a considera „interesante" disputele aprige în care el și alți manageri sunt prinși între critici de ambele părți.

În anii '80 – a spus Gunther –, „fiecare ursoaică adultă părea esențială pentru populație. Eram încă la cifre mici ale populației." Cifrele erau mici deoarece populația de grizzly se prăbușise în anii '70, după ce administrația nu s-a mai axat pe fauna sălbatică pentru spectacol „îmblânzit", oferind o mai mare atenție ecologiei. Un eveniment care a influențat acea schimbare a fost Raportul Leopold din 1963, un reper în evoluția ideilor despre scopurile și politicile Yellowstone-ului. Acel raport a venit de la o comisie de analiză prezidată de A. Starker Leopold, fiul marelui biolog specialist în fauna sălbatică și autor Aldo Leopold, el însuși un biolog respectat. Intitulată oficial „Gestionarea faunei sălbatice în parcurile naționale", aceasta nu era prima expertiză care sugera o abordare ecologică a gestionării parcurilor, dar, fiind o lucrare consultativă special comandată de secretarul de interne Stewart Udall, avea o forță considerabilă.

FOTO: DAVID GUTTENFELDER

Carcasa unui bizon care s-a înecat în Râul Yellowstone a devenit un ospăț pentru o femelă alfa (în dreapta) din haita de lupi Mollie's și cei doi pui de doi ani ai ei. Doborârea unui bizon viu este periculoasă; lupii din Yellowstone vizează mult mai des cerbi, care reprezintă 85% din alimentația lor pe timpul iernii.

FOTO: RONAN DONOVAN

Iarna, Yellowstone poate fi un loc dur pentru erbivore; pentru a găsi iarbă, bizonii își folosesc uneori capetele masive pentru a da la o parte zăpada adâncă. Însă de-a lungul Râului Firehole, din Bazinul Upper Geyser, zăpada se topește mai repede, iar lăstarii verzi cresc tot anul în solul cald.

PHOTO: MICHAEL NICHOLS

Yellowstone este acum un mare sanctuar pentru animalele sălbatice. Lupul s-a întors. Populația de urși-grizzly s-a redresat de la limita lor inferioară din anii '70. Bizonul, cândva în pragul extincției, este acum în siguranță în parc.

Raportul preciza că ar trebui „menținute sau, unde este necesar, recreate" condițiile din fiecare parc național, astfel încât să reprezinte „o vinietă a Americii primitive", confirmând în felul acesta, fără a clarifica, paradoxul sălbăticiei cultivate. Acesta și alți factori – în special reacția publică la două decese umane cauzate de grizzly, aparent fără legătură între ele dar șocant de simultane, într-o singură noapte în Parcul Național al Ghețarilor în august 1967 – au dus la închiderea tuturor gropilor de gunoi din Yellowstone.

Închiderea acelui bufet de gunoaie i-a lăsat pe urși flămânzi, năuciți de privarea bruscă, derutați și imprudenți. Au intrat în bucluc, au suportat consecințele, rata reproductivă a scăzut, iar populația li s-a micșorat drastic, până la, poate, mai puțin de 140 de grizzly în tot ecosistemul. Numai în 1971, peste 40 de grizzly au fost uciși în diverse conflicte și accidente, inclusiv unii care fuseseră capturați, marcați și eliberați. Grizzly din Yellowstone ar fi putut să dispară complet dacă declinul ar fi continuat încă un deceniu. Dar în 1975, ursul-grizzly din Statele Unite contigue a fost listat ca amenințat în Legea speciilor periclitate. Vânarea ursilor-grizzly a fost interzisă, cel puțin ca activitate sportivă legală în Marele Ecosistem Yellowstone, iar parcul a adoptat politici noi pentru a-i proteja pe oameni de urși și viceversa.

„Am petrecut mult timp gestionând urși individuali, mai ales femele, muncind foarte mult pentru a încerca să-i ținem în viață" – a spus Gunther, care a venit la Yellowstone în 1983. Asta a însemnat prevenirea conflictelor dintre urși și oameni, prin măsuri practice precum protejarea coșurilor de gunoi și a tomberoanelor de urși, patrularea în zonele de campare, educarea vizitatorilor să se abțină de la a hrăni intenționat urșii sau de la a-i lăsa să fure alimente destinate oamenilor. Scopul era menținerea unei distanțe respectabile între oameni și grizzly și încurajarea ursilor să se bazeze pe hrana naturală pe care începuseră să o redescopere după închiderea gropilor de gunoi.

A mers. Au supraviețuit mai multe femele, au produs mai mulți pui, „iar populația s-a ameliorat cu adevărat" – a spus Gunther. Numărul ursilor-grizzly a crescut în interiorul parcului și la fel și arealul lor de distribuție, ursii aparând acum în părți periferice ale ecosistemului unde nu fuseseră văzuți de decenii. Urșii-grizzly sunt greu de numărat, dar cea mai recentă estimare, chiar în zona centrală a ecosistemului, plasează acea populație la 717 urși. În întregul ecosistem – a spus Gunther –, „cred că s-ar putea să fi ajuns cu ușurință la circa 1.000". Pe baza acestor cifre, a tendinței din ultimele decenii și a convingerii lor că Marele Ecosistem Yellowstone este acum cât se poate de plin de urși, mulți dintre biologii specialiști în urși de la nivel statal și federal sugerează că este timpul ca grizzly din Yellowstone să fie scos de sub protecția Legii speciilor periclitate. Însă acea idee rămâne controversată.

Yellowstone este acum un mare sanctuar pentru animalele sălbatice. Lupul s-a întors. Populația de urși-grizzly s-a redresat de la periculoasa lor limită inferioară din anii '70. Castorul și-a revenit dintr-un îndelungat declin. Bizonul, cândva împins în pragul extincției, este acum în siguranță în interiorul Parcului Yellowstone – reproducându-se foarte bine, de fapt, și împrăștiindu-se dincolo de limitele parcului. S-au făcut eforturi pentru a proteja crucialele coridoare de migrație ale pronghornilor-americani. Cerbii sunt abundenți, dar nu ca în deceniile în care trăiau fără a fi vânați de lupi. Vulturii-pleșuvi se descurcă bine. Prin aceste

Bizonii au o mare importanță ca animale sacre în obiceiurile și ritualurile tradiționale ale amerindienilor. La Fort Hall, Idaho, Leo Teton stă lângă un stâlp ornamentat cu cranii de bizon. Animalele au fost prinse lângă Yellowstone în vânători care exprimă legătura spirituală cu animalul și confirmă drepturi conferite printr-un vechi tratat.

FOTO: ERIKA LARSEN

măsuri, Yellowstone este un refugiu extraordinar de eficient pentru fauna sălbatică.

Și totul este interconectat în interiorul său. Lupul este legat de grizzly prin competiția lor pentru prada copitată, mai ales puii de cerb și adulții slăbiți de iarnă sau de rigorile rutului de toamnă. Pinii-albi sunt legați de gândacii-de-pin, care omoară arborii și au explozii ale populației legate de schimbările climatice. Bizonii sunt legați de politicile de creștere a animalelor în condițiile unei boli, bruceloza, aduse probabil în America prin vite, ceea ce a determinat statul Montana să permită uciderea bizonilor din Yellowstone care migrează dincolo de limitele parcului.

Astfel de interconexiuni subliniază realitatea că ecosistemul Yellowstone (ca orice ecosistem) este o combinație complexă și interactivă de viețuitoare, relații, factori fizici, circumstanțe geologice, accidente istorice și procese biologice. Schimbările care ricoșează prin aceste rețele de legături, de la animal la plantă, de la prădător la pradă, de la un nivel trofic la altul, sunt un focar de interes și dezacord în rândul oamenilor de știință care studiază animalele sălbatice și vegetația din Yellowstone. Detaliile devin de o complexitate aproape talmudică, dar ceea ce este important de reținut este că perturbările au efecte secundare, de obicei neprevăzute, și că uneori acele efecte sunt ireversibile. Readucerea lupilor la Yellowstone, de exemplu, nu repară neapărat toate problemele cauzate de înlăturarea lor din Yellowstone.

Marele Ecosistem Yellowstone este cauza multor supărări, în parte deoarece înglobează foarte multe așteptări diferite, guvernate de interese diferite. Din cearta zgomotoasă răzbate un adevăr important: că oamenii care trăiesc, lucrează, vânează, pescuiesc și fac drumeții pe aici nu sunt singurii posesori ai unui interes legitim. Acesta este locul Americii și al lumii. Parcul Național Yellowstone a primit peste patru milioane de vizitatori în 2015; Parcul Național Grand Teton a primit peste trei milioane; iar după ce au pus piciorul aici, acești vizitatori se simt învestiți – ceea ce e bine. Așa cum a spus administratorul Parcului Grand Teton, David Vela, unui grup de școlari latino-americani care petreceau o săptămână în parc în cadrul unui program de asistență,

FOTO: DAVID GUTTENFELDER

Nic Patrick (stânga) a fost sfâșiat de un grizzly în 2013 la ferma lui din Wyoming, dar nu poartă ranchiună: mama ursoaică își proteja numai puii – spune el. O capcană fotografică a prins un grizzly (deasupra) întinzându-se după fructe într-un măr. Grizzly sunt vizitatori frecvenți ai curților de lângă limita nordică a Yellowstone-ului.

în iulie trecut: „Acest parc național este al vostru. Face parte din moștenirea voastră de americani."

Între timp, noi, deținătorii Parcului Național Yellowstone – cetățenii americani, cu responsabilitățile noastre ca administratori pentru viitor și pentru oamenii de pe întreaga planetă care iubesc Yellowstone-ul – ne confruntăm cu noi provocări. Toate parcurile din Statele Unite au nevoie de mai multă finanțare pentru munca imposibilă pe care o fac; numai o fracțiune dintre fondurile lor pentru funcționare și îmbunătățiri vin de la Congres, în timp ce inițiativele cruciale, precum Yellowstone Wolf Project, sunt susținute cu bani privați, prin organizații „prietene" precum Yellowstone Park Foundation. Parcurile au nevoie de susținere politică pentru deciziile grele, precum cea care ar putea urma atunci când, din cauza supraaglomerării, automobilele particulare nu vor mai fi lăsate să intre. Scuze: faceți naveta.

Cele mai aprinse chestiuni legate de animalele sălbatice, în special de grizzly, bizon și lup, au nevoie de soluții de colaborare, nu de război continuu. Oamenii dedicați cu pasiune trebuie să-și dea seama că intransigența îndreptățită nu este o strategie; este doar o atitudine satisfăcătoare. Diferitele agenții membre ale Greater Yellowstone Coordinating Committee, un organism federal care supraveghează terenurile federale din ecosistemul Yellowstone, trebuie să adauge grupurile private ca parteneri și să ia decizii îndrăznețe care transcend politica teritorială. Schimbările climatice par să facă rău Yellowstone-ului – prin intervalele de temperatură, ciclul insectelor, secetă, cine știe ce altceva – și noi toți trebuie să facem mai mult pentru a repara asta.

Ha, ușor de zis, greu de făcut. Dar dacă i se cere ursului-grizzly din Yellowstone să se adapteze, să-și modifice comportamentul și să facă față unor noi realități, nu ar trebui să ni se ceară și nouă să facem asta? □

FOTO: MICHAEL NICHOLS CU RONAN DONOVAN ȘI SERVICIUL PARCURILOR NAȚIONALE

Natura mai aproape de casă

PARCURI

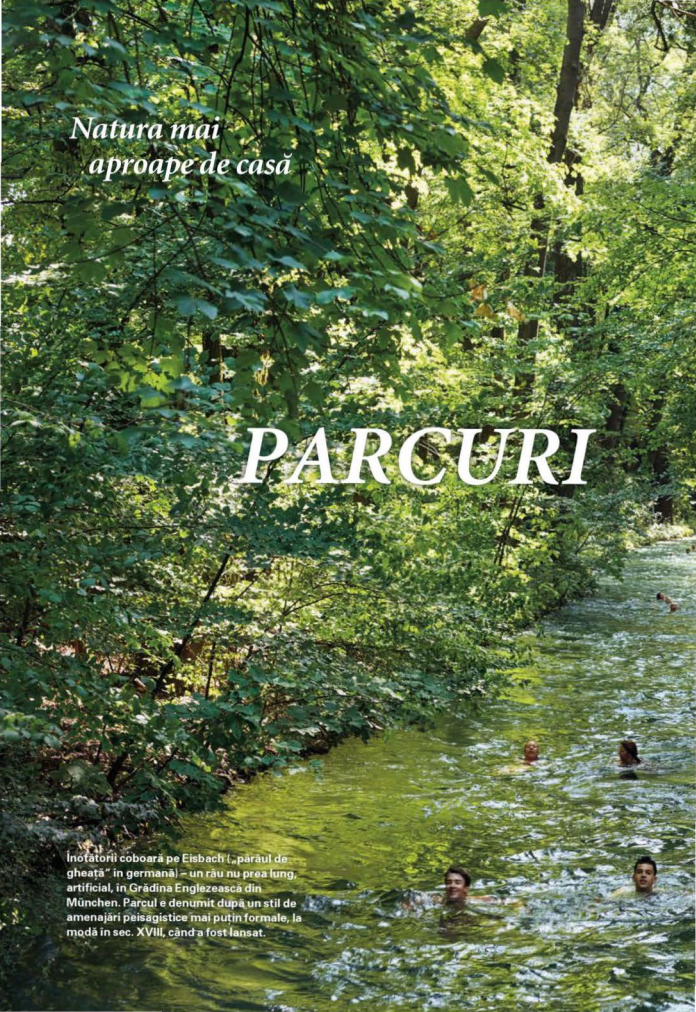

Înotătorii coboară pe Eisbach („pârâul de gheață" în germană) – un râu nu prea lung, artificial, în Grădina Englezească din München. Parcul e denumit după un stil de amenajări peisagistice mai puțin formale, la modă în sec. XVIII, când a fost lansat.

URBANE

단원드
중앙지연지과
남산

Cheonggyecheon șerpuiește prin Seul, în Coreea de Sud. Cândva sufletul și forța motrice a orașului, râul a fost ulterior acoperit ani de zile. Acum este un loc care aduce laolaltă comunitatea și forța alinătoare a apei.

Text: Ken Otterbourg
Foto: Simon Roberts

E ceva magic aici, bucuria de a nu fi complet pierdut, dar nici prea ușor de găsit.

M-am abătut de la drum și am luat-o pe cursul unui pârâu fără nume din partea de nord-est a statului Ohio. Îmi croiesc drum peste copacii căzuți, printr-un defileu cu argilă sfărâmicioasă, care face apa să pară lăptoasă când trece peste praguri. Soarele dansează cu râul și copacii. Când îmi scot bocancii și intru în ochiurile de apă, simt nămolul răcoros între degete. De departe, chiar de dincolo de povârnișuri, zgomotele orașului vin și pleacă. Civilizația e foarte aproape, dar pare foarte departe. Și tocmai în această suprapunere stă toată frumusețea unui parc urban.

Locul face parte din Parcul Național Valea Cuyahoga, care se întinde ca o pată îngustă de cerneală între caroiajul vast al celor două orașe, Cleveland și Akron. Piesa centrală a parcului rămâne Râul Cuyahoga, cândva un simbol al distrugerii ecologice după ce un morman de deșeuri îmbibate în petrol a luat foc chiar pe apă. Parcul a apărut cinci ani mai târziu, în 1974, inițial mai mult cu numele, apoi înnădit treptat din pământurile acestei văi compacte.

Măreția este diversă și vine în doze mici. Stâncile de gresie sunt ascunse în pădure. Curtea unui fost atelier auto a fost transformată în mlaștină de castorii care au barat un vechi canal. Și un fost teren al echipei de baschet Cleveland Cavaliers e acum un câmp întins, numai bun pentru urmărit șoimi. Spațiul construit și cel natural stau unul lângă altul, cu straturile lor diverse, concurând pentru a atrage atenția bicicliștilor, alergătorilor și a trecătorilor care își fac drum pe „cărarea edecarului" de pe malul vechiului canal.

Acum, acesta este parcul orașului. Spre deosebire de spațiile publice atent desenate din vremuri mai îndepărtate, aceste parcuri sunt recuperate din fragmente abandonate ale orașelor noastre: pâlcuri de pădure izolate, baze militare și aeroporturi părăsite, stații de tratare a apei, linii de cale ferată și poduri – locuri unde diverse petice de pământ sunt alipite ca într-un mozaic sau înșirate ca niște mărgele.

Experimentul funcționează la nivel global. Foste terasamente de cale ferată, multe inspirate de succesul lui High Line, din New York, devin acum parcuri atrăgătoare în Sydney, Helsinki și în alte orașe. Singapore construiește o junglă artificială în interiorul Aeroportului Changi. La marginea capitalei Ciudad de Mexico e planificată amenajarea unui parc imens,

Privelistile generoase ale Golfului San Francisco, văzute din Zona Națională de Recreere Golden Gate, atrag vizitatori ca Ben Fernyhough, din Oregon, venit într-o excursie de skateboarding.

care să recupereze ce a mai rămas din Lacul Texcoco.

Sunt fascinat de anvergura inovațiilor și energizat de pasiunea pe care oamenii o aduc în aceste spații. Explorându-le, am înțeles că aceste parcuri urbane nu înlocuiesc uriașele parcuri naturale și adesea îndepărtate care protejează păduri, munți și canioane mărețe. Parcurile urbane servesc unui scop diferit. Și adevărul este că avem nevoie de ambele.

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ FIERBINTE și păcloasă, pornesc pe jos pe traseul de 6 km al lui Cheonggyecheon, fermecătoarea panglică de apă care străbate tăcută și încrezătoare inima Seulului.

În anii preindustriali, la râu se întâlneau îndrăgostiții și femeile care spălau rufe. Dar dezvoltarea explozivă a orașului după Războiul din Coreea a generat mahalale sărace și poluare, iar cursul de apă a căpătat un aspect trist. În 1958, peste el a fost construit un drum. O autostradă suspendată l-a îngropat definitiv în 1976.

Și acolo ar fi rămas Cheonggyecheon, dacă n-ar fi fost politica, dublată de o întâmplare fericită. În anii '90, un mic grup de universitari și ingineri s-a tot zbătut să readucă la lumină cursul de apă. Au găsit o soluție să gestioneze aspectul hidrologic și în același timp să aplaneze nemulțumirea generală care putea izbucni când autostrada și drumul de sub ea, care transportau peste 170.000 de vehicule pe zi, au fost înlăturate. „După părerea mea, nu banii erau problema – a spus Noh Soo Hong, profesor de inginerie a mediului la Universitatea Yonsei și unul dintre primii suporteri ai proiectului. Adevărata problemă era voința."

Tot ce mai lipsea era un lider influent. Care a apărut în persoana lui Lee Myung Bak, un fost director din construcții, a cărui companie fusese principalul contractor al autostrăzii. El a transformat refacerea cursului de apă într-un element-cheie al campaniei lui pentru primăria Seulului în 2002, soldată cu succes.

(Cinci ani mai târziu, a fost ales președinte al Coreei de Sud). „A fost o idee foarte periculoasă – spune Hwang Kee Yeon, inginer de transporturi care a lucrat la dezvoltarea planului de ansamblu. Lee Myung Bak a decis: «Eu am construit autostrada, iar acum a sosit timpul s-o dărâm.»"

Lucrările pentru proiectul de 372 de milioane de dolari, o operațiune de renaturare la scară uriașă, au început în 2003. Mai întâi a fost demolată autostrada suspendată. Apoi șoseaua de la suprafață a fost decopertată și ea, scoțând din nou la lumină pârâul. Ca multe proiecte de refacere, nici acesta nu e întru totul fidel trecutului. Apa avea un debit intermitent: abia un firicel în lunile secetoase, ieșind în schimb năvalnic din albie în timpul musonilor de vară. Dar datorită stațiilor de pompare, care trimit 120. 000 de tone de apă pe zi din Râul Han, poți conta acum pe susurul lui constant.

„Oamenii critică faptul că râul e artificial, ca un acvariu – îmi spune Lee In Keun, un tip numai fibră și plin de energie, în timp ce ne plimbăm pe porțiunea superioară a lui Cheonggyecheon. Cărările de lângă apă sunt pline de oameni care savurează locul și arată încântați spre crapii care lenevesc în ochiurile mai adânci. Studiile dovedesc că pârâul răcorește atmosfera verilor toride și umede din Seul. Lee a supervizat proiectul de refacere și e de acord că acum Cheonggyecheon e artificial. Însă aceasta trăsătură nu are importanță pentru el, care consideră că natura e la fel de vie aici ca și într-un mediu cu adevărat sălbatic. „E un giuvaer al orașului. Auzi cum susură apa într-o zonă centrală, cu zece milioane de oameni. E incredibil. Am făcut asta intenționat!"

Cheonggyecheon începe din districtul financiar, într-un adevărat canion de clădiri de birouri. Apa curge spre est, malurile se lățesc, betonul cedează locul stufărișului și pălcurilor de copaci cu luminișuri. Râul trece de zonele sărăcuitoare cu magazine, de zone triste cu depozite angro și de cartiere-gigant de blocuri de locuințe, care se înalță ca niște fortărețe. La un moment dat, din albie se ridică o pereche de contraforturi de beton. Parte din vechea autostradă, ele rămân aici ca să amintească de trecut și de efemerul construcțiilor noastre. Multor locuitori ai Seulului le vine greu să-și amintească de vremea când pârâul era acoperit, când stârcii nu se cufundau delicat în apă după pești, iar locul nu era cătușă de puțin îmbietor.

Ajunsesem aproape de capătul cursului lui Cheonggyecheon când am auzit cântăreața. I-am urmat vocea până la o scenă mică, sub un pod, unde o trupă cânta o melodie pop coreeană, al cărei ritm antrenant se combina cu versurile obsedante.

1660

PARCUL ST. JAMES
LONDRA, ANGLIA

Soldații britanici mărșăluiesc la parada anuală de vară care marchează ziua de naștere oficială a reginei. Traseul trece prin parcul de lângă Palatul Buckingham. Cândva o mlaștină, apoi curtea unei leprozerii, terenul a devenit proprietate regală în 1532, când Henric VIII l-a achiziționat ca rezervație pentru vânătoarea de căprioare. După încoronare, Charles II a deschis domeniul pentru londonezi, creând unul dintre primele parcuri publice.

Când m-am desprins de mâna mamei mele
și m-am întors,
Până și buha a țipat. Și eu, cu ea.

M-am așezat pe un scăunel, la marginea unei adunări de pensionari, și am ascultat. Până la urmă, o femeie cu un surâs dulce, dar fermă, m-a invitat insistent să dansăm. Ne-am mișcat în ritmul muzicii, ținându-ne de mână, legate la fel ca orașul și parcul care îl străbate.

„AICI A ÎNCEPUT TOTUL" – a spus Amy Meyer, când am parcat pe aleea din fața de la Fort Miley, o parte a Zonei Naționale de Recreere Golden Gate, la marginea de nord-vest a orașului San Francisco. Un coiot care stătea în mijlocul drumului ne-a privit țintă, fără să pară că s-ar fi grăbit să plece. Deși Administrația Națională a Parcurilor a rămas prezentă în orașe ani de zile (de pildă, supervizează National Mall, din Washington, D.C.), Golden Gate e considerat un moment de cotitură în mișcarea parcurilor urbane.

La cei 82 de ani ai săi, Meyer e când amabilă, când ușor arțăgoasă. În 1969, pe când era o mamă casnică, a auzit de planurile de construire a unui centru de arhive la Fort Miley, o zonă defensivă de coastă, în mare parte virană, la câteva străzi de locuința ei. A început să organizeze mișcarea pentru păstrarea spațiului ca teren deschis și, în cele din urmă, și-a unit eforturile cu activiștii de pe cealaltă parte a Podului Golden Gate, alarmați și ei că suburbia risca să se întindă, distrugând frumusețea austeră din Marin Headlands.

Golden Gate, ca și Zona Națională de Recreere Gateway, din New York și New Jersey, a fost înființat în 1972. Aceste parcuri noi semnalau că Administrația Parcurilor începea să caute, dincolo de ariile protejate sălbatice, locuri mai accesibile, mai aproape de orașele mari ale Americii. După cum a spus la vremea respectivă Walter Hickel, secretar de stat la Interne și fost guvernator al Alaskăi, „trebuie să readucem natura în preajma oamenilor, mai degrabă decât să-i lăsăm să trăiască într-un mediu complet betonat."

1792

GRĂDINA ENGLEZEASCĂ
MÜNCHEN, GERMANIA

Vara atrage iubitorii de plajă, îmbrăcați sau nu, pe malurile înverzite ale lui Schwabinger Bach. Pajiștile acestui parc, printre cele mai mari din Europa, au devenit un loc foarte popular printre nudiști încă din anii 1970. Printre punctele de atracție se numără o pagodă chinezească, o casă de ceai japoneză și două terase unde pot bea bere 9.500 de persoane. Designerul parcului a optat pentru un aspect natural, mai degrabă decât pentru tiparele mai formale ale parcurilor din acea vreme.

1858

CENTRAL PARK
NEW YORK, NEW YORK

Inima orașului este probabil cel mai bine cunoscut parc urban din lume, o întindere de vegetație abundentă, încadrată – și din ce în ce mai umbrită – de zgârie-norii Manhattanului. Peste 42 de milioane de oameni vizitează anual acest parc. În ciuda mulțimilor, locul încă mai oferă oaze de liniște. Iubitorii de păsări, ca Jeffrey Ward (dreapta), se adună în diminețile de weekend în Ramble, o zonă împădurită, încă sălbatică, și un popas foarte căutat de păsările migratoare primăvara și toamna.

ÎN MOD EVIDENT, oamenii vin la Golden Gate, unul dintre cele mai vizitate locuri din sistemul de parcuri naționale al SUA, atrăgând circa 15 milioane de vizitatori pe an. Parcul se întinde pe ambele maluri ale intrării în Golful San Francisco, pe kilometri întregi de țărm cu stânci împunătoare, păduri de sequoia și rămășițe ale fostelor baze militare. Și există o insulă, Alcatraz, unde în fiecare zi coboară din feriboturi 4.000 de turiști, ca să facă turul fostei închisori federale și să mediteze la viața din spatele gratiilor.

Parcul devine un circ întreg, cu localnici porniți să-și facă plimbarea de dimineață și turiști, jocuri de Frisbee în weekend și petreceri în aer liber, și câini cu sau fără lesă peste tot. Mulți vizitatori habar nu au că se află într-un parc național. E de înțeles. Nu există intrări impunătoare. Ca să sporească și mai mult confuzia, San Francisco are propriul Parc Golden Gate, care se învecinează cu parcul național de lângă ocean.

Toate astea creează o diversitate derutantă, de la parapantiști și politicieni până la surferi și navetiști, iar luptele care se dau pentru cea mai bună gestionare a resurselor devin uneori destul de aprige.

„Trăim într-o democrație, iar democrațiile pot fi cam dezordonate" – spune superintendentul Golden Gate, Chris Lehnertz. De pildă, de peste 12 ani se lucrează la un plan pentru gestionarea situației câinilor.

Lehnertz colaborează și cu autoritățile locale, căutând o strategie de ajutorare a persoanelor fără adăpost – o problemă în multe parcuri urbane. „Văd oameni fără locuință care își petrec noaptea aici, ca vizitatori – spune ea –, la fel de des cum văd oameni care își plimbă câinii pe poteci bine îngrijite."

Într-o dimineață, am condus vreo 8 km spre sud de San Francisco, până la Milagra Ridge, un avanpost micuț al parcului de unde se vede splendid Pacificul. Vilele cu stucaturi din suburbia Pacifica

1926

PARCUL GÜELL
BARCELONA, SPANIA

Proiectat de Antonio Gaudi ca un cartier exclusivist pentru bogătașii Barcelonei, locul a eșuat ca proiect imobiliar. Orașul a cumpărat terenul și l-a deschis pentru public. Pe lângă celebra Scară a Dragonului, aici mai pot fi văzute sculpturi cu mozaic, inclusiv o salamandră colorată, devenită mascota neoficială a parcului. Deasupra coloanelor, o piață întinsă oferă o panoramă a orașului și a Mării Mediterane.

1955

PARCUL SILEZIA
CHORZÓW, POLONIA

Recuperat dintr-un fost teren viran plin de halde de zgură, mine ilegale și gunoaie, acest peisaj postindustrial a fost transformat într-o zonă de verdeață cu grădină zoologică și o vale a dinozaurilor. În mare parte, munca s-a făcut cu voluntari coordonați de partidul comunist. În acest centru urban al Sudului Poloniei, parcul e un loc îmbietor pentru tineri ca Maja Peryga (dreapta), care a vizitat grădina de trandafiri ca să-și fotografieze un prieten.

se apropie hotărât de faleză și de întinderea ei de tufe, arbori mărunți și vegetație de prerie. În plin Război Rece, aici se afla o bază de rachete, cu sârmă ghimpată și câini de pază. Faleza și-a găsit în sfârșit adăpost în Golden Gate. Țășnind semeț deasupra mării de acoperișuri, a devenit o insulă care sfidează împrejurimile cu seninătate, un refugiu pentru specii amenințate precum *Rana draytonii*, o specie de broască endemică în California.

Anul trecut, pregătindu-se să-și aniverseze centenarul, Administrația Națională a Parcurilor și-a lansat „Agenda urbană", o continuare ceva mai insistentă a îndemnurilor la acțiune demarate în anii '70. Raportul arată clar că e o afacere bună și – cum demografia S.U.A. e în schimbare rapidă – o politică bună ca agenția să capete mai multă relevanță într-o Americă tot mai diversă și mai urbanizată.

Un loc unde se aplică deja această nouă ordine este Indiana Dunes National Lakeshore, cuibărit lângă oțelăriile de pe malul Lacului Michigan, în partea de nord-vest a statului Indiana, până pe faleza în mare parte ascunsă a unuia dintre cele mai sărace orașe ale Americii, Gary. „Parcurile mari aduc oamenii bogați și albi" – spune Paul Labovitz, superintendentul parcului. Dar viitorul Administrației Parcurilor presupune atragerea de noi vizitatori, și asta e mai ușor în cazul parcurilor urbane. Fiindcă sunt mai noi – explică Labovitz –, au mai puține tradiții care să se opună experimentelor.

PARCURILE URBANE EMBLEMATICE, cu bordurile lor geometrice și unghiurile drepte, nu dispar. Sunt foarte prețuite în orașele mari din lumea întreagă. Dar astfel de aranjamente ordonate sunt mai greu de găsit în locurile unde existau deja construcții. Ca urmare, noile noastre parcuri urbane, din Statele Unite și nu numai, reflectă provocarea de a achiziționa și amenaja terenuri ca parcuri. Publicul are acum mai multe de spus, iar autoritățile trec mai mult cu vederea – spune Adrian Benepe, director

1996

PRESIDIO
SAN FRANCISCO,
CALIFORNIA

Amurgul și refluxul atrag amatorii de plimbare pe Plaja Marshall. Situat strategic la intrarea în Golful San Francisco, parcul a fost un avanpost militar mai bine de 218 ani, folosit mai întâi de Spania, apoi de Mexic și în final de Statele Unite. Spre deosebire de alte parcuri din sistemul național, nu beneficiază de fonduri federale. Grosul veniturilor provin din închirierea fostelor clădiri militare, multe clasate ca monumente istorice.

2005

CHEONGGYECHEON
SEUL, COREEA DE SUD

Navetiștii ascultă o trupă pe un pod pietonal ce traversează parcul. Cursul de apă, deși important pentru cultura și dezvoltarea orașului, era intermitent, devenind uneori un firicel. Pentru a-i asigura un debit constant, 120.000 de tone de apă sunt pompate zilnic din Râul Han, aflat în apropiere. Cei mai mulți localnici văd în acest element artificial un compromis acceptabil pentru seninătatea pe care parcul o aduce orașului.

de dezvoltare a parcurilor orășenești în cadrul Trustului pentru Terenuri Publice și fost comisar al parcurilor din New York. Problema este complicată de vânătoarea de fonduri care să susțină transformarea rămășițelor de peisaje postindustriale în parcuri. „Se duce o luptă aici, fiindcă orașele trebuie să plătească și pentru sistemele de sănătate și de educație – spune Benepe. De multe ori, parcurile sunt ultimele pe lista de priorități.“ El adaugă că a apărut un model mai funcțional: parteneriatul public-privat, atât pentru construirea, cât și pentru operarea parcurilor. De pildă, în Tulsa, Oklahoma, o fundație cu bani din petrol și industria bancară a donat 200 de milioane de dolari pentru un parc comunitar de 350 de milioane de dolari, situat pe Râul Arkansas. În Newark, New Jersey, grupul lui Benepe a colaborat cu administrația și comunitatea de business ca să amenajeze un parc pe un teren cândva contaminat de pe malul Râului Passaic.

Poate cel mai ambițios parc urban din lume conceput pe baza acestei gândiri antreprenoriale este Presidio, fosta bază militară, care face parte din Zona de Recreere Golden Gate, dar funcționează separat. Situat la intrarea în Golful San Francisco, Presidio a fost revendicat inițial de Spania, apoi de Mexic și, în final, de Statele Unite, în 1846. Pacea a făcut ceea ce războaiele nu reușiseră și, în 1989, Presidio a fost considerat inutil pentru sistemul de apărare națională, iar baza – 603 hectare de cazarme, construcții, văi și panorame superbe – a fost închisă.

În 1994 a fost transferată Administrației Parcurilor. Spre deosebire de alte parcuri naționale, Presidio are propriul comitet director și își colectează acum propriile venituri, în principal din închirierea fostelor locuințe pentru militari, dar și a clădirilor spitalicești sau administrative, ca spații rezidențiale și comerciale. Sectorul privat a creat aici aproximativ 4.000 de locuri de muncă, iar în baza reamenajată locuiesc peste 3.500 de persoane. O casă dintr-o zonă mai șmecheră, unde cândva

locuiau ofițerii, se dă acum cu 12. 000 de dolari pe lună. Veniturile astfel obținute sunt reinvestite în lucrările de renovare, restaurare și întreținere. Chiparoșii plantați cu aproape un secol în urmă sunt pe moarte și trebuie înlocuiți. Reabilitarea zonei de mlaștină, în cadrul unui plan mai amplu de refacere a biodiversității, ar impune demolarea unor apartamente care nu sunt istorice, dar au prețuri mai accesibile, subliniind permanenta căutare și cântărire a unor misiuni concurente.

„Valorile și terenul se suprapun aici într-un mod mai complex decât oriunde altundeva" – spune Michael Boland, unul dintre oficialii zonei Presidio. Activele parcului, care anul trecut au generat 100 de milioane de dolari, sunt departe de a fi obișnuite, dar asta complică și mai mult scopul mai larg al parcurilor urbane, granițele lor cam neclare și compromisurile la care obligă, în final. „Cred că viitorul este mai degrabă al acestor parcuri decât al zonelor sălbatice."

SĂLBĂTICIA POATE SĂ PARĂ un reper indiscutabil, dar și o descriere tot mai subiectivă a unui mediu aproape dispărut. Însă cu parcurile urbane nu vorbim despre lucruri absolute, ci mai degrabă despre bucuria de a ieși în aer liber. Mi-am amintit de asta când am vizitat Tempelhof, un aeroport transformat în parc, aproape de centrul Berlinului. Era o zi lucrătoare, iar în ora care ne mai despărțea de apus, parcul s-a umplut de oameni. Mergeau cu bicicletele pe pistele de 2 km și alergau în jurul pajiștilor. Puștii făceau parasailing pe skateboard, iar mămicile băteau mingea cu copiii lor. Și, fiindcă eram în Germania, exista și bere.

Aeroportul Tempelhof s-a închis în 2008. Doi ani mai târziu, când s-a redeschis ca parc, exista un coeficient de nesiguranță: avea să fie acceptat oare de berlinezi? Și atunci, ca și acum, parcul avea puține amenajări: era ca și cum aeroportul s-ar fi închis doar pentru o zi, cât să poată fi reparat asfaltul. Dar autenticitatea locului, lăsat în mare parte neatins, s-a dovedit a fi principala atracție. Localnicilor le-a plăcut spațiul deschis, de unde puteau admira aproape fără obstacole apusurile de soare. Erau încântați să pătrundă pe o proprietate unde înainte accesul fusese interzis. Și mai ales se bucurau de sentimentul de libertate dat de cele 300 de hectare de pe Tempelhof. Când urbaniștii au venit cu propunerea de a construi spații rezidențiale și de birouri pe o cincime din teren, reacția a dus la organizarea unui referendum în 2014 care a blocat cam orice planuri de dezvoltare acolo.

„Poți să simți cerul. Poți să respiri – a spus Diego Cárdenas, unul dintre liderii mișcării pro referendum, în timp ce stăteam pe iarba din Tempelhof. Dacă începi să construiești într-o parte, unde se va opri?" Viitorul acestui loc încă implică spații de locuit, deși probabil nu așa cum și-a imaginat niciuna dintre tabere: o parte din clădirea terminalului, cu acoperișul ei curbat de 1.200 de metri, oferă adăpost temporar cătorva dintre miile de refugiați care au inundat Germania.

Cu o privire retrospectivă mai clară, edilii spun că planul de dezvoltare nu a fost bine explicat și că nu și-au dat seama cum vor reacționa oamenii după ce vor intra în parc. În plus, au remarcat că berlinezii au tradiția adjudecării spațiilor deschise, nefolosite. Cu Tempelhof, acest proces s-a produs la o scară colosală.

„Au vrut să și-l însușească – mi-a spus Ursula Renker, urbanist al municipalității berlineze. Cei mai mulți simt că aeroportul face parte din istoria lor. Faptul că fusese un spațiu închis îl face cu atât mai fascinant. Acolo se intra doar printr-o poartă."

PORȚILE SUNT ÎNCĂ LA LOCUL LOR și vezi cum oamenii încep să zămbească atunci când trec prin ele. E plăcerea anticipației, dată de familiaritatea locului. Poate că parcurile urbane nu sunt neapărat în topul obiectivelor pe care visăm să le vizităm, dar merită negreșit și ele un loc pe o listă adiacentă. Așa stau lucrurile cu parcul meu urban preferat, o zonă mlăștinoasă de lângă casa mea. Nu e nimic ieșit din comun, doar vreun hectar de teren plat, rămas neconstruit. Mă duc des acolo. Îmi place să ajung dis-de-dimineață, să mă plimb prin pădure și să văd cum se trezesc la viață cele două lumi – cea a asfaltului și cea a mlaștinii. Când soarele se ridică și învăluie vârfurile copacilor, traficul începe să se aglomereze pe șoselele cu patru benzi care flanchează parcul. Până la urmă, zgomotul se stabilizează, devenind un element de fundal. Și atunci, dacă ascult cu atenție, pot să aud păsările cântând. □

2010

SHERBOURNE
COMMON
TORONTO, ONTARIO

Nuntașii se pozează la Pavilionul acoperit cu zinc. Parcul oferă un spațiu verde în zona urbană intens dezvoltată de pe malul Lacului Ontario, plus un patinoar care vara devine piscină în aer liber. În subsolul Pavilionului, un sistem cu ultraviolete tratează apele pluviale și apoi le trimite spre lac prin mai multe sculpturi dramatice. Parcul a fost lăudat pentru aspectul său curat, modern – deși unii îl critică pentru o anumită „sterilitate".

SUFERINȚELE HERĂSTRĂULUI

Un monument istoric sub asediul șantierelor perpetue

Sporturile nautice, de performanță sau doar de recreere, ar trebui să fie o activitate de bază pe lacul Herăstrău, dar acestea aproape au dispărut, în special din cauza înlocuirii cluburilor sportive cu restaurante și baruri.

Text și foto: Helmut Ignat

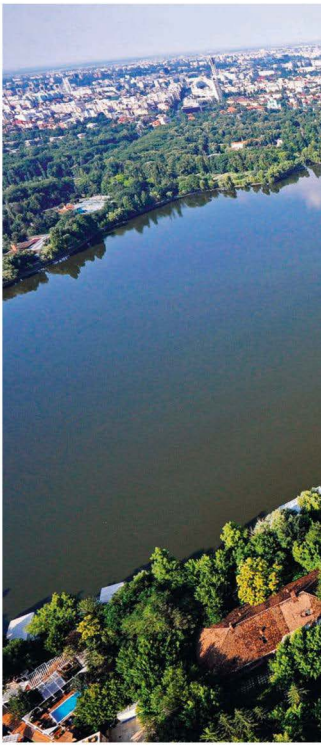

Cel mai mare parc al capitalei este, teoretic, foarte protejat de lege, astfel încât să-și poată păstra scopul pentru care a fost creat:

o oază de natură, relaxare, agrement, cultură, sport. Planul Urbanistic Zonal – Zone Construite Protejate îl amplasează în Zona Protejată nr. 83, parcuri istorice, subzona V1c – spații plantate protejate, prevăzând un nivel maxim pentru valorile arhitectural-urbanistice, istorice și de mediu natural în ansamblul lor, unde „nu sunt permise decât intervenții care conservă și potențează gruparea ca atare".

În ultimii ani însă Herăstrăul a căzut pradă unei specii invazive: barurile și restaurantele care ocupă spațiile verzi prin metode inventive și netransparente, fără să fi fost vreodată tras la răspundere cineva. La o solicitare de clarificare a situației, Primăria Municipiului București spune că un răspuns pertinent ar trebui să fie „o sinteză statistică laborioasă" a răspunsurilor mai multor direcții și administrații (Direcția de mediu, Direcția de evidență a patrimoniului, ALPAB, Primăria Sectorului 1 etc.), pentru că „problemele sunt diverse și complexe". Ulterior, aveam să „înregistrez" 13 nume de instituții/direcții/servicii/agenții/gărzi cu activități teoretic reglementate în detaliu, rezultatul final fiind o incredibilă lipsă de responsabilitate.

PUZ-ul detaliat elaborat de Facultatea de Urbanism în 2004 constata schimbările funcțiunilor normale ale parcului, enumera 48 de unități de alimentație publică, peste cele 4 existente în proiectul parcului, și propunea „demolarea tuturor restaurantelor, teraselor și anexelor acestora fără autorizație de construcție sau care afectează calitatea mediului natural și/sau construit, precum și reconversia

Din elicopter, cel mai mare parc al Bucureștiului pare o îmbinare fericită de natură și sport. În realitate, spațiul verde din Herăstrău este cotropit de baruri și restaurante.

construcțiilor și a amenajărilor nautice (cluburi, depozitari, platforme și anexe) ca în proiectul inițial al parcului (cf. și PUG pentru București)". După expirare, acest PUZ, care oricum nu era respectat, nu a mai fost prelungit de către CGMB.

„Avem aproape 2.800 de construcții ilegale făcute pe spațiul verde" – declara anul trecut fostul primar general Sorin Oprescu. O simplă căutare pe Google relevă zeci de articole de presă în care se vorbește despre „terasele ilegale" din Herăstrău. Unele sunt desființate, dar apar altele… Obținerea informațiilor este anevoioasă; deși în spetă este o construcție pe domeniul public și spațiu protejat, doar pentru dreptul de a privi (nu și de a copia) documentația unei autorizații de construire trebuie „să faceți dovada că sunteți direct interesat sau potențial afectat de investițiile din…" (răspunsul Direcției de Urbanism din PMB). Până și identificarea oricărei construcții este o mare încercare, pentru că toate cele aflate în partea de NE a parcului (adică zeci de entități) au aceeași adresă: Șos. Nordului 7-9!

Procesul de „cârciumizare" s-a desfășurat în general după o rețetă simplă de legalitate: înființarea „unităților de alimentație publică" pe orice amprentă a unei construcții aflate în planul parcului (toaletă publică, club sportiv, clădire administrativă, ponton nautic…). Prin vânzare, închiriere, concesionare, asociere, eventual prin extinderi inițiale sau ulterioare, dintr-o entitate unitară a patrimoniului public, un cadru natural cu funcțiuni clare de odihnă, cultură, sport, agrement, o oază de liniște pentru locuitorii stresați, un mijloc esențial de a obișnui copiii cu mișcarea în aer liber, parcul și-a schimbat astfel misiunea urbană și socială. Bineînțeles, totul fiind „perfect legal" – așa cum preciza Vasile Gherasim, fostul primar al Sectorului 1, întrebat în legătură cu vânzarea la preț atractiv a două clădiri administrative, devenite, desigur, restaurante.

Garduri, bariere, clădiri care obstrucționează priveliștea, terase în construcție sau abandonate, miros de grătar în loc de cel al florilor, „bubuială" din boxe în locul cântecului păsărilor sau al clipocitului apei. „Muzicile" teraselor se suprapun, răzbătând, bineînțeles, și pe spațiile verzi învecinate și pe alei, după bunul plac al ospătarilor aflați în concurență directă.

Bogdan Tănase, director la Administrația Lacuri, Parcuri și Agrement București (ALPAB), spune

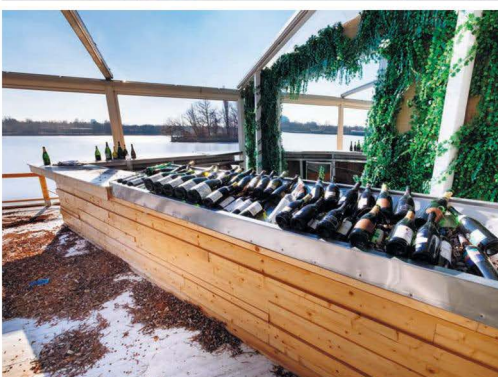

În lipsa unei viziuni și a unor planuri coerente, oamenii dornici de recreere sănătoasă trebuie să suporte un interminabil mix de șantiere, garduri și ruine, muzică de la terase și uneori de la manifestări „culturale."

că legalitatea construcțiilor care funcționează ca alimentație publică, modul lor de autorizare și reglementarea lor urbanistică nu intră în sfera de competență a instituției pe care o conduce. Dar instituția, a cărei misiune este „administrarea eficientă a patrimoniului, îmbinând responsabilitatea de a conserva și de a îmbogăți moștenirea naturală și culturală cu eforturile de a crește oportunitățile de agrement, educație și recreere", e beneficiar, alături de o firmă privată (printr-un contract „de asociere în participațiune"), al unei construcții noi în Herăstrău, cu dotări vizibile exclusive de bar-restaurant, în baza unei autorizații de amenajări constructive existente pentru redeschiderea unui club nautic…

Parcul Herăstrău a fost cândva un important centru de practicare a sportului. Dacă practicanții tenisului mai rezistă printre grătare și boxe, iar „joggerii" și bicicliștii își fac loc pe aleile devenite neîncăpătoare, sportul nautic a fost distrus. Pe Lacul Herăstrău au vâslit de-a lungul anilor mii de sportivi legitimați, sute de medaliați naționali și mari campioni și antrenori.

România a ajuns din „Top 10" la Olimpiade undeva în pluton. Scăderea interesului tinerilor pentru sport, scăderea potențialului biologic al populației datorită sistemului de educație fizică deficitar, subfinanțarea bazei piramidei sportului duc inevitabil la diminuarea performanțelor de vârf. Sunt constatările Comitetului Olimpic și Sportiv Român, care își propune să sprijine activ (considerându-le „misiune" și „obiective") practicarea sportului de masă și îmbunătățirea sistemului care facilitează investițiile în sport. Până la apariția acestui sprijin activ, aproape toate bazele sportive nautice din Herăstrău au fost demolate, desființate sau li s-a schimbat destinația, adică exact ceea ce Legea 69/2000 („Legea sportului") prevede clar că nu se poate întâmpla decât în anumite condiții și numai prin hotărâre de guvern.

Ultimele secții de caiac-canoe din Herăstrău, SS4 și SS6, se străduiau să supraviețuiască, mai mult datorită pasiunii antrenorilor și sportivilor. Anul acesta, același bar menționat mai sus, construit cu autorizație de refacere a clubului nautic (în asociere cu ALPAB), le-a blocat ieșirea spre stradă, distrugându-le și pontonul, vital pentru accesul la apă, pentru a face loc unui nou bar lacustru, iar situația hangarelor pentru bărci, folosite și ca sală de forță, este neclară, existând un permanent pericol de evacuare.

Elisabeta Lipă, considerată cea mai mare canotoare a lumii, fostă sportivă a Clubului Olimpia (dispărut de pe Herăstrău), președinte al Clubului Dinamo (cu baza nautică pe Herăstrău timp de 50 de ani), acum ministru al tineretului și sportului, menționează drept cauză a acestei situații „refuzul sistematic al autorităților locale de a prelungi contractele de închiriere cu cluburile sportive nautice".

DL. GHEORGHE PĂTRAȘCU, ARHITECTUL-ȘEF al capitalei până în martie 2016, consideră că Parcul Herăstrău este „un exemplu de tratare neprofesionistă a subiectului" și face o clasificare a cazurilor: ilegale, legale (cu aspectul discutabil al adecvării lor) și construcții care au la bază o autorizație legală (dar nerespectată, schimbându-se cel puțin funcționalitatea). De fapt, unele nu respectă în esență autorizarea. El propune un audit privind legalitatea tuturor amenajărilor și a drepturilor private dobândite, întocmirea unui PUZ, a unui proiect de reabilitare-restaurare și a unui regulament „clar, strict, dar nu absurd", precum și înființarea unei entități competente, cu un scop real de administrare a unui parc cu statut special.

De exemplu, „Royal Parks" administrează cele 8 parcuri istorice ale Londrei, urmând strategii și planuri de management de sute de pagini. Obiectivele principale: conservarea patrimoniului și recreerea sănătoasă. Ca urmare, Hyde Park, cu o vechime de aproape 400 de ani (comparabil cu Herăstrăul ca dimensiuni, mai vechi cu 300 de ani), are doar un restaurant, un bar și șase chioșcuri.

Conform proiectului, Herăstrăul ar trebui să aibă patru restaurante, dar în realitate există peste 40 de unități de alimentație publică funcționale sau dezafectate, care ocupă însă spațiul public, pentru că nimeni nu aduce locul la starea de spațiu verde, odată terminat „businessul". Consultarea paginii web, a materialelor puse la dispoziția publicului și vizionarea oricărui parc londonez dezvăluie o prăpastie enormă între concepțiile și performanțele celor doi administratori (primăriile celor două orașe, RP vs. ALPAB).

Noul arhitect-șef, Adrian Bold, spune că sunt o

Ce nu se vede în această imagine romantică e fundalul sonor: trei ritmuri sacadate de la cele trei terase lipite una de alta, aflate în imediata apropiere. Conform proiectului, Herăstrăul ar trebui să aibă patru restaurante, dar în realitate există peste 40 de unități de alimentație publică, funcționale sau dezafectate.

mulțime de construcții care „par să ignore sancțiunile legii penale" și consideră că acestea, împreună cu alte lucruri nocive, rezistă nedemolate în mod miraculos… Rămâne de văzut cum se va armoniza hotărârea declarată de a „curăța Parcul Herăstrău de toate aceste improvizații parazitare" și de a „reda parcul tuturor celor care doresc să-l folosească pentru odihnă, relaxare sau sport" cu cea a proprietarilor de terase și a protectorilor lor de a le menține cu orice preț.

Bucureștiul este un oraș zgomotos, înghesuit și sufocat. Are o densitate de 9.000 de locuitori/kmp, de trei ori mai mare decât a Vienei, Berlinului sau Budapestei. Calitatea aerului și suprafața spațiilor verzi sunt sub normele europene. Conservarea fiecărui metru de spațiu verde și găsirea unor soluții de extindere a devenit vitală. „Există o erodare permanentă, dublată de o suprasolicitare excesivă și o eliminare prin extincție continuă a celor câtorva parcuri pe care Bucureștiul încă le mai are în patrimoniul său verde, și așa destul de diminuat și de fragmentat pentru un oraș care este totuși o capitală europeană. Implementarea unor activități fără niciun fel de control și fără respectarea reglementărilor urbanistice legale este nu numai o formă de a diminua calitatea vieții și a sănătății locuitorilor, ci și de a îndepărta tot ceea ce este etică umană și urbană" – spune dr. arh. Cerasella Crăciun, prodecan al Facultății de Urbanism.

Parcul Herăstrău face parte din patrimoniul istoric, cultural, natural și sportiv al capitalei României. Din fericire, nu a fost distrus iremediabil (așa cum s-a întâmplat cu alte sute de hectare de spațiu verde din București); mai are încă zone minunate și poate fi redat integral populației, pentru scopul lui firesc. Orice urbe are nevoie de baruri și restaurante excelente, dar dacă un megaoraș ca Londra a găsit soluții să nu le instaleze pe spațiile verzi ale orașului, ar trebui ca și administratorii Bucureștiului să înțeleagă că lucrurile nu trebuie amestecate. □

Insulele Seych

Pe aceste insule vulnerabile din Oceanul Indian, natura mai primește o șansă.

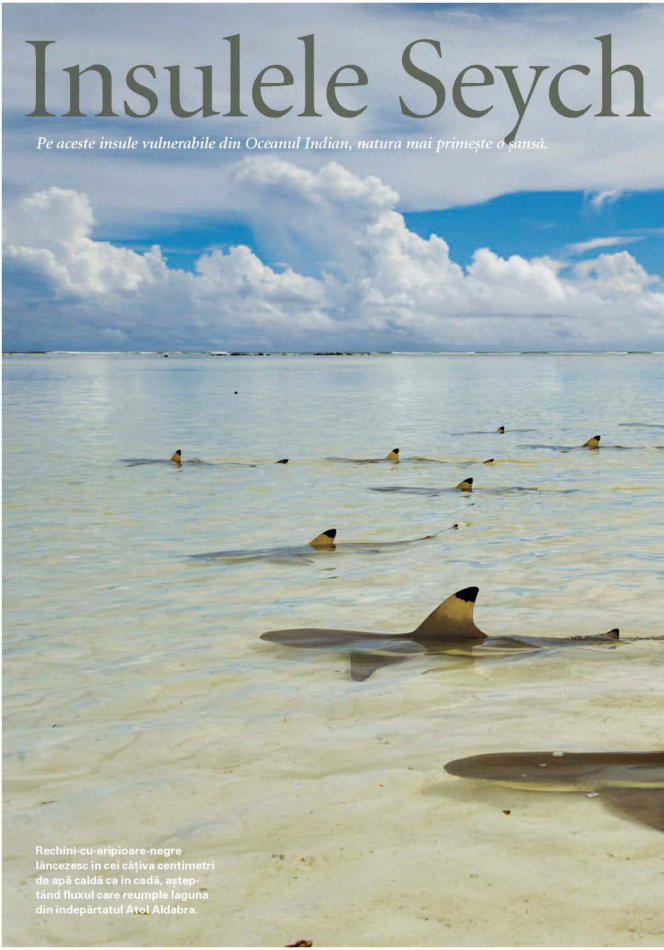

Rechini-cu-aripioare-negre lâncezesc în cei câțiva centimetri de apă caldă ca în cadă, așteptând fluxul care reumple laguna din îndepărtatul Atol Aldabra.

elles se întorc

Țestoasele-gigant din Aldabra se ascund de căldura înăbușitoare a zilei în peșteri din roca aspră, coraligenă, a Insulei Grande Terre. Între peșteri și zonele de păscut, țestoasele fac o navetă lentă și greoaie.

Atolul St. Joseph, proprietate privată, exploatat odinioară în scopuri comerciale pentru pește și nuci de cocos, e apreciat acum pentru biodiversitatea acvatică și coloniile de păsări marine. În 2014, insula a fost declarată rezervație naturală cu o zonă marină protejată. De conservarea ei se ocupă Fundația Save Our Seas.

Text: Kennedy Warne
Foto: Thomas P. Peschak

Nick Page, un neozeelandez vesel cu fața arsă de soare și părul negru buclat, ține în mână o fotografie cu personajul cel mai căutat de pe Insula Assumption: un bulbul-cu-urechi-roșii, de mărimea unei păsări-cardinal, cu creastă neagră și un smoc de pene roșu aprins sub fiecare ochi. Din 2013, o echipă de rangeri conservaționiști a împușcat și prins cu plasa 5.278 de bulbuli-cu mustăți-roșii pe bucățica de uscat de 12 km² aflată la 400 km nord de Madagascar. A mai rămas doar unu.

Page l-a avut în bătaia puștii pe numărul 5.279 de două ori, dar ghionionul i-a stricat planurile. Prima dată, o gaie-neagră l-a survolat și i-a speriat vânatul, iar a doua oară a început furtuna. Necazurile de zi cu zi ale lunetistului. Dar – conform lui Page, tânăr absolvent cu studii de conservare – „cu un pic de noroc și bine pitit", îi va veni de hac păsării.

Întinde degetul mare și spune, zâmbind larg: „Atâta-i ținta."

Bulbulii-cu-mustăți-roșii sunt păsări vioaie și gălăgioase. Originare din Asia, au fost aduse pe Assumption ca animale de companie ale minerilor de guano de pe Mauritius, în anii 1970. Nu se știe dacă au scăpat din colivii sau li s-a dat drumul, dar populația a crescut exploziv, devenind din animale de companie o adevărată plagă. Motivul pentru care sunt eradicate nu este prezența lor pe Assumption, ci faptul că sunt aproape de Aldabra, aflată la 28 km, în apele Oceanului Indian.

Plantele-urcior se hrănesc cu insecte care cad în capcana carafelor lor pline cu lichid. Specia aceasta endemică mai supraviețuiește doar pe două insule din Seychelles.

Aldabra este cea mai vestică dintre cele 115 insule și atoli din Arhipelagul Seychelles și una dintre cele mai importante rezervații naturale din lume. Printre comorile sale biologice se numără o specie locală de bulbul. Managerii în conservare se tem că, dacă imigrantul asiatic colonizează insula, va concura cu bulbulul localnic și cu alte păsări native pentru hrana limitată, va prăda nevertebratele endemice și va aduce cu el semințele unor plante invazive.

Pentru a-ți apăra comoara, trebuie să respingi invadatorii – îmi spune Jessica Moumou, care conduce proiectul de eradicare. „Bulbulii-cu-mustăți-roșii au mai ajuns o dată în Aldabra; se poate întâmpla din nou." Fundația Insulelor Seychelles,

MUNCA ÎN TEREN A FOTOGRAFULUI A FOST SPONSORIZATĂ PARȚIAL DE FUNDAȚIA SAVE OUR SEAS

care administrează Aldabra, nu-și poate asuma riscul, așa că atacă problema la sursă, pe Assumption.

Bulbulii nu sunt singurele păsări luate în vizor de vânători. Și țesătorul-roșu, asemănător cu cinteza, dar de un roșu atât de viu de parcă ar fi în flăcări, urmează să fie eliminat. Are și el o rudă pe Aldabra. La începutul anilor 2000, un țesător-roșu străin și-a stabilit o populație de vreo sută de exemplare pe Aldabra, înainte să fie detectat și să înceapă eforturile de exterminare.

Să omori o pasăre ca s-o salvezi pe alta poate părea un compromis pervers – un amestec nechibzuit în treburile naturii. Restaurarea ecologică a insulelor e criticată, uneori, că n-ar fi cu nimic mai bună decât intervenția umană care a afectat ecosistemele insulare inițial. E un joc de-a Dumnezeu cu natura – luăm o piesă de aici, mai punem una dincolo. (Alte articole din seria despre parcuri a *National Geographic* din 2016, care celebrează centenarul sistemului de parcuri din S.U.A., se vor axa, de asemenea, pe tema restaurării.)

Ecologii specializați în reabilitare văd lucrurile altfel și invocă principiul „tu ai stricat-o, tu o repari". Omul a introdus specii străine, fie intenționat, fie accidental, iar speciile au alterat ecosistemele insulare, pe unele aducându-le într-o stare de nerecunoscut.

Efectul este cu atât mai grav dacă nou-veniții sunt mamifere. Pe arhipelagurile izolate, ca Seychelles – și în Noua Zeelandă, țara mea –, formele de viață au evoluat în absența aproape completă a mamiferelor. (Pe ambele grupuri de insule, singurele mamifere terestre native sunt liliecii.) Speciile insulare nu pot face față comportamentului prădător și concurenței din partea mamiferelor care au evoluat pe continente. Restaurarea caută să egalizeze

Papagali-guleraţi, aduşi aici ca animale de companie, au evadat în sălbăticie, iar acum ameninţă pasărea naţională, papagalul-negru-de-Seychelles, concentrată pe Insula Praslin. Vânători plătiţi încearcă să elimine intrusul.

Parcuri larg răspândite

Autoritățile și partenerii lor, care deja au reușit să creeze parcuri și rezervații pe jumătate din suprafața Insulelor Seychelles, se străduiesc acum să protejeze 30% din teritoriul marin de 1,3 milioane de kilometri pătrați.

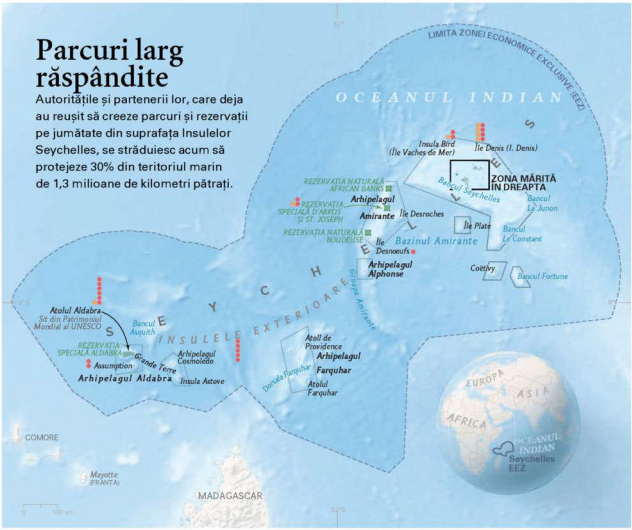

șansele pe terenul de joacă. Și uneori nu există altă cale de a face asta decât să-i gonim pe bătăuși din curtea școlii.

La zece zile după ce m-am întâlnit cu el, Page a împușcat ultimul bulbul.

NI SE SPUNE CĂ TRĂIM în epoca celei de-a șasea extincții în masă, un spasm de pierdere a speciilor provocat de om, o mare reeditare a poveștii vieții. Cum facem să inversăm traiectoria? Am putea începe cu recitarea primelor cuvinte din Constituția Republicii Seychelles: „Noi, poporul statului Seychelles, RECUNOSCĂTORI Atotputernicului pentru că trăim într-una dintre cele mai frumoase țări din lume; MEREU CONȘTIENȚI de unicitatea și fragilitatea ei, … [ne declarăm devotamentul neabătut] de a ajuta la păstrarea unui mediu sigur, sănătos și funcțional pentru noi și pentru posteritate."

Dacă sună ca un manifest pro conservare, așa și trebuie, fiindcă în Seychelles sunt multe de conservat, mai ales pe insulele granitice din partea de est a arhipelagului. Acolo trăiesc majoritatea celor 93.000 de seychellezi, pe vârfurile munților unei mase de uscat scufundate, care s-a rupt de supercontinentul Gondwana, împreună cu India și Madagascarul, acum 125 de milioane de ani, ducând cu ea un biom preistoric.

Eoni de izolare evolutivă și ocazionale importuri de capital biologic nou au creat o serie de curiozități, printre care broaște mai mici decât unghia și țestoase uriașe, care cântăresc un sfert de tonă, un palmier cu un fruct atât de mare, încât dacă ți-ar cădea în cap ți l-ar sparge, și un copac ale cărui capsule cu semințe arată ca meduzele, un scorpion cu brațe de călugăriță, care prinde prada într-o strânsoare mortală, și crabi de uscat cât pisicile.

Cea mai estică dintre „granitice" este Frégate,

MATTHEW W. CHWASTYK, STAFFUL NGM

o insulă privată care adăpostește o stațiune de lux și câteva viețuitoare pentru care insula e un ultim refugiu. Una dintre ele este șama-de-Seychelles, care, cu penajul ei șic, alb-negru, și firea curioasă, a devenit preferata localnicilor. Odinioară era larg răspândită, dar pe la jumătatea anilor '60 nu mai trăiau decât 15 exemplare, toate pe insula aceasta, care are cu puțin mai mult de doi kilometri pătrați. Conservaționiștii au lansat un program de recuperare. Pisicile sălbăticite au fost eradicate. Șamelor li s-au asigurat cutii în care să-și facă cuib și hrană suplimentară, ca să li se sporească șansele de reproducere. Pe măsură ce s-au înmulțit, păsările au fost mutate în alte sanctuare insulare fără prădători, pentru a distribui riscul, iar astăzi populația a atins câteva sute de exemplare și eforturile continuă.

Nu mai puțin importante sunt, în panteonul de fosile vii de pe Frégate, miriapode-gigant: artropode de un negru lucios, groase cât degetul, de 15 cm lungime, care se strâng noduri-noduri pe trunchiuri de copac și traversează fără reținere șoselele insulei. Vehiculelor pentru golf cu care se deplasează oaspeții stațiunii nu le-ar strica niște abțibilduri cu textul „eu frânez pentru miriapode". Târâtoarele acestea magnifice sunt cel mai active după căderea întunericului, așa că m-am alăturat Tanyei Leibrick, administrator pe probleme de conservare al stațiunii, la o plimbare nocturnă prin pădure. Mergeam încet, atenți la fiecare pas să evităm vreun trosnet fatal. Oamenii de știință au calculat că o cincime din frunzișul care cade în pădure în 24 de ore este consumată de miriapodele lacome. Într-un loc am văzut vreo zece ospătându-se cu un mango căzut, ca niște purceluși la troacă.

Privind spre un buștean din apropiere, frontalele ne-au dezvăluit un gândac cenușiu-cafeniu, solitar, cu proeminențe pe abdomen ca scrisul Braille și două cârlige minuscule la vârful fiecărui

SURSE: GÉRARD ROCAMORA, *INVASIVE ALIEN SPECIES IN SEYCHELLES*, CENTRUL PENTRU BIODIVERSITATE ȘI CONSERVARE INSULARĂ, UNIV. SEYCHELLES, SI MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE NATURALĂ, BIOTOPE ÉDITIONS; ARJAN DE GROENE, FUNDAȚIA GREEN ISLANDS; JOANNA SMITH, TNC CANADA; JUSTIN PROSPER, MINISTERIUL MEDIULUI ȘI ENERGIEI, SEYCHELLES; KATY BEAVER, PLANT CONSERVATION ACTION; PHILIP HAUPT, FUNDAȚIA SEYCHELLES ISLANDS; RICK TINGEY, SPATIAL SUPPORT SYSTEMS

Aldabra are una dintre ultimele populații sănătoase de crabi-de-cocotier din partea de vest a Oceanului Indian. În alte locuri, cel mai mare artropod terestru din lume, cu anvergura picioarelor de până la un metru, a fost consumat până la extincție de om.

Miriapodele-gigant (deasupra) și morarii-de-Seychelles (sus, numerotați de cercetători) au devenit amenințați la jumătatea anilor 1990, când șobolanii au ajuns pe stațiunea insulară Frégate. Sprijinul internațional a readus insula la statutul de sanctuar fără rozătoare. În Vallée de Mai, sit din Patrimoniul Mondial de pe Insula Praslin, limacșii (dreapta) se adună pentru a se hrăni cu flori de cocos-de-mare, un palmier nativ maiestuos, cu cele mai mari semințe din lume.

O chiră albă săgetează prin pădurea cu vegetație nativă în curs de regenerare de pe Cousine, insulă privată vecină cu Praslin și unul dintre succesele restaurării ecologice din Seychelles. O stațiune de lux contribuie la finanțarea proiectelor de conservare de pe insulă.

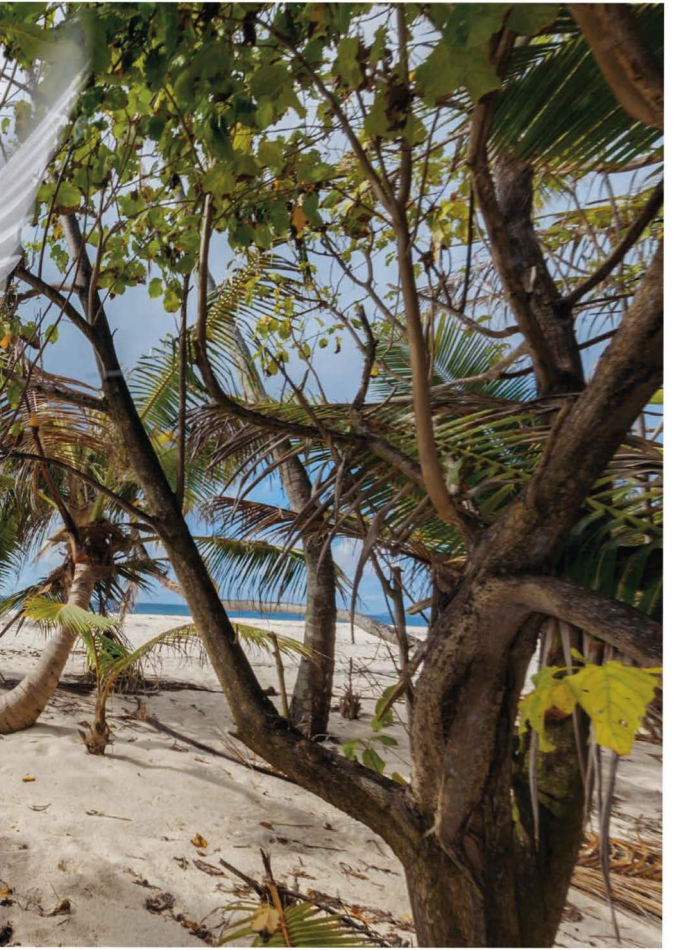

picior. De mult speram să întâlnesc insecta aceasta, una dintre cele mai mari tenebrionide, sau morarul-de-Seychelles, din lume, care trăiește în sălbăticie numai pe Frégate.

E de mirare că uriașul acesta placid (de până la trei centimetri lungime) mai există. În 1995, un cosmar al conservaționiștilor a sosit întâmplător pe Frégate: șobolanii. În Seychelles, gândacul cel mare se numește *bib armé*, păianjen-blindat, dar niciun exoschelet nu l-ar fi putut apăra de dinții rozătoarelor, cum nu i-a apărat nici pe păianjenii-cu-bici, melci și alte nevertebrate locale. În patru ani, populația de gândaci s-a prăbușit cu 80%.

S-a cerut ajutor internațional de urgență pentru a împiedica un colaps ecologic, iar în 2000 Frégate s-a „deșobolanizat" cu succes. Și conaționali de-ai mei au participat la acțiune, iar amintirea acelei salvări în ceasul al doisprezecelea, împletită cu întunericul fierbinte al pădurii, fluieratul și cărâitul rândunicilor-de-mare și chirelor-roz din vârful copacilor, foșnetul miriapodelor prin frunzele căzute și gândacul acesta singuratic, în lumina artificială, mi se părea de-a dreptul o grație divină.

La picioare ne-a apărut un șarpe subțire, bleu pal, iar Leibrick a dat la o parte niște frunze, ca să-mi arate că de fapt era un amfibian fără membre, un gimnofion, altă specialitate a arhipelagului. Animalul cu capul ascuțit s-a răsucit violent și s-a adăpostit în siguranța vizuinii. Se crede că gimnofionii fac parte dintre pasagerii inițiali ai insulelor – creaturi care au plutit aici, acum multă vreme, de pe Gondwana. Astfel de specii sunt cunoscute drept „endemice profunde", fiindcă linia lor genetică se pierde în negura timpurilor. Ele transformă Seychelles într-un loc foarte special.

„NUMERI PE DEGETELE de la o mână arhipelagurile care au ce are Seychelles – spune Christopher Kaiser-Bunbury, ecolog specializat în conservare. Galápagosul e celebru datorită lui Darwin, dar Seychelles nu e cu nimic mai prejos." Urcăm împreună în căutare de arbori-cu-fructe-meduză pe insula principală a arhipelagului, Mahé. Cum se întâmplă pe multe insule cu ecologia afectată, ca să găsești speciile relicte trebuie să cauți mai sus – până pe vârfurile munților, neatinse de agricultură și de om. Suiam pe una dintre formațiunile de granit, numite *inselberg* de către specialiști și *glacis* de către seychellezi, domuri de stâncă cenușiu-roșcată, sculptată timp de milenii de precipitații, care răsar, golașe, deasupra pădurii verzi.

Plantele prind rădăcini în crevasele și fisurile din granit și o mare parte din ceea ce trăiește aici e endemic, inclusive arborele-cu-fructe-meduză, din genul *Medusagyne*. Mai puțin de două duzini de exemplare reproducătoare din această specie neobișnuită au fost identificate – și numai aici, pe granit, unde majoritatea plantelor nu suportă căldura sufocantă și ploaia biciuitoare. Nu e clar de ce sămânța lor rareori germinează în sălbăticie – o mare nesiguranță pentru o plantă critic periclitată. Specimenul pe care l-am găsit părea sănătos, dar avea doar câteva din capsulele inconfundabile care atârnă ca niște meduze mici prin frunzișul verde și lucios. Specia periclitată are cale lungă până la recuperare, aici, pe glacis – insule pe o insulă, refugii pentru rămășițele erelor de mult trecute.

SPRE POALELE MUNTELUI, unde se întâlnesc glacisul și pădurea tropicală, am întâlnit o echipă de muncitori care tăiau vegetația invazivă și smulgeau puietul de guajuru, guavă și plantă de scorțișoară – care germinează îngrijorător de ușor – pentru a ajuta speciile endemice, ca plantele-urcior carnivore, să recâștige teren. Conform lui Kaiser-Bunbury, scopul restaurării este refacerea integrității și a funcționalității ecosistemului, nu reproducerea prin inginerie a unui peisaj care a existat acum o sută, o mie sau zece mii de ani. Nu e vorba să recreeze impecabil imaginea zigzagată de pe o cutie de puzzle veche, ci să permită pieselor vii ale unui sistem fragmentat să se reconecteze și să-și recapete traiectoria istorică. „Ajutăm sistemul să se pună din nou pe picioare și să reintre în cursă – spunea el. Nu facem doar grădinărit."

E o idee căreia i-a venit vremea, întocmai cum prevedea acum aproape 25 de ani biologul E. O. Wilson, „părintele biodiversității", când spunea că secolul acesta va fi „era restaurării în ecologie". Ideea cucerește și imaginația seychellezilor. Pe măsură ce devin conștienți de bogăția biologică a țării, ei o protejează tot mai entuziaști. În școli se răspândesc cluburi ale vieții sălbatice. „Generația tânără începe să se implice – mi-a spus Terence

Când mareea înaltă ajunge în laguna de pe Aldabra, țestoase-verzi pasc deja iarbă de mare. Aici și pe alte insule din Seychelles, exploatarea umană a lăsat loc admirației și dorinței de a apăra și a restaura.

Vel, coordonatorul cluburilor. De 20 de ani lucrăm cu școlile ca să transmitem mesajul acesta. Ducem elevii la snorkeling și în excursii, ca să le arătăm că avem un ecosistem fragil și trebuie să avem grijă de el pentru generația următoare."

Unii seychellezi mai în vârstă au luat-o de mult pe calea restaurării. Pe lespezile de granit de pe Mahé, rangerul Terence Valentin, un rastafarian care poartă un tricou pe cap ca să-și adune claia de codițe voluminoase, mi-a spus: „Frate, eu de 19 ani sunt cu mediul. *Ya, man,* sunt conectat cu Pământul!"

Pe Aldabra, personalul parcului trăiește zilnic legătura aceasta, pe mare, pe uscat, chiar și în locuințe. Păsările-soarelui își fac cuib pe fasunguri și pe galeriile perdelelor de duș și mai fură câte un colier ca să-și decoreze casa. O țestoasă-gigant care trăiește aproape de stația științifică a învățat să se cațere pe scări ca să bea apă.

Numărul țestoaselor de pe Aldabra îl depășește pe cel al oamenilor din Seychelles. Totul pare străvechi la acești giganți, până și sunetul mișcărilor lor, ca scârțâitul unei șei de piele. Păsările endemice drongo-de-Aldabra fac autostopul pe carapacele lor, căutând insectele stârnite de trecerea greoaie a uriașelor. Noaptea ascultam cum respira marea pe stânci și cum sforăiau țestoasele sub dușumele. „Locurile de-aici îți schimbă viața – spunea Jude Brice, căpitan pe barcă. Vezi altfel lucrurile."

Pe panta unui deal din Victoria, centrul istoric al Insulei Mahé, se află o clopotniță neobișnuită, al cărei orologiu bate de două ori – o dată la fix și încă o dată după câteva minute. Îmi pare o metaforă pentru Seychelles: cea de-a doua bătaie e a doua șansă, care anunță salvarea pentru șame, morari, plante-urcior și palmieri, o sărbătoare a naturii restaurate. □

Urmăriți un clip cu animalele native din Seychelles și oamenii care le protejează la *ngm.com/more.* Explorați anul parcurilor National Geographic la *natgeo.com/parks.*

La ora răsăritului, Gardens by the Bay (în plan apropiat, o grădină SF) nu s-a deschis încă, dar activitatea în rada portului Singapore, unul dintre cele mai mari din lume, este deja intensă.

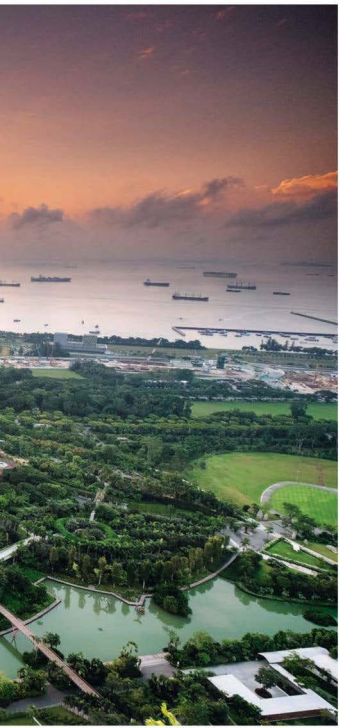

Greierele din grădină

Text și foto: **HELMUT IGNAT**

Chiar dacă greierele este mic, corpul lui are toate organele necesare" – mi-a răspuns cu acest proverb chinezesc ghidul Gary Ang când l-am întrebat cum ar defini el pe scurt Singapore. Cu alte cuvinte, chiar dacă este un stat mic (și fără resurse naturale), Singapore are tot ce-i trebuie pentru a funcționa impecabil.

Lee Kuan Yew, primul lider al țării independente, a făcut din strategia de mediu „Garden City" o prioritate națională. Acest vizionar și-a lansat proiectul în 1963 bazându-se pe câteva observații simple: natura oferă un confort esențial locuitorilor și vizitatorilor, o urbe capabilă să-și întrețină zonele verzi este considerată un oraș civilizat și – cea mai evidentă – în timpul epocii coloniale, bogații locuiau în zone verzi, nu aride…

Între timp, datorită „grădinarului-șef", numărul parcurilor a crescut de la 13 la 330, iar suprafața verde de la 899 de hectare la aproape 10.000. La moartea lui, anul trecut, Grădina Botanică din Singapore, celebră pentru cei peste 550 de hibrizi de orhidee creați aici, a produs un hibrid VIP ce-i poartă numele.

În Singapore, economia funcționează cu motoarele turate la maximum: țara are al treilea cel mai mare produs intern brut pe locuitor și dezvoltări imobiliare

impresionante; orașul a fost considerat în 2012 cel mai bun centru logistic din lume, fiind în continuare cel mai mare port de containere. Din 2012, are și cel mai mare acvariu din lume (S.E.A. Aquarium, unde înoată 100.000 de vietăți, în peste 45 de milioane de litri de apă).

Mr. Lee era convins însă că duritatea asfaltului și a betonului trebuie compensată de plante, flori, păsări, pentru a ridica spiritul uman distrus de jungla de beton. Nu putea fi inventat un simbol mai puternic al acestei idei decât „Gardens by the Bay", o grădină science-fiction de un miliard de dolari. Chiar dacă este amenajată pe o structură din beton, oțel și sticlă, grădina – dominată de cei 18 „supercopaci" care ziua captează energie solară, iar noaptea se „aprind" în ritmul muzicii – este un adevărat centru de educație ecologică, o întreagă filozofie despre natură și sustenabilitate.

Singapore este un exemplu viu al faptului că dezvoltarea și tehnologia NU sunt incompatibile cu natura și biodiversitatea. Cu viziune și inteligență, acestea pot fi armonizate perfect, dacă obiectivul principal este calitatea VIEȚII OAMENILOR.

După 50 de ani, Singapore tocmai și-a schimbat strategia de mediu, din „Orașul-Grădină" în „Un oraș într-o grădină". O diferență de nuanță: grădina devine dominantă, greierele este undeva prin grădină… □

În numai 3 ani, Gardens by the Bay a primit 20 de milioane de vizitatori. Noaptea, cele peste 160.000 de plante care acoperă supercopacii dispar în întuneric, dar începe spectacolul de sunet și lumină „Rapsodia Grădinii".

În „Cloud Forest" (deasupra), o seră cu un sofisticat sistem independent de răcire, există 60.000 de plante tropicale ce cresc natural la 2.000 m altitudine. Tot aici se află și cea mai mare cascadă artificială „indoor" din lume.

Deși Pulau Ubin (dreapta) înseamnă „Insula de Granit", aceasta este o zonă verde protejată (10 kmp), cu trasee lungi prin pădurea tropicală sau pe malul oceanului. Natura poate fi contemplată și de la înălțimea turnurilor de observație.

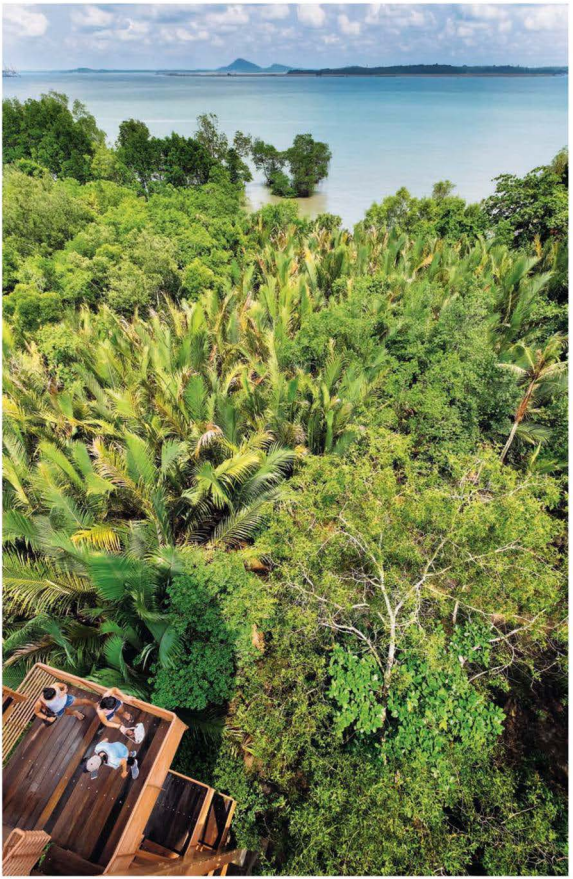

Clima din Singapore e foarte caldă și umedă. Clienții Hotelului Marina Bay Sands se răcoresc în Infinity Pool, cea mai mare piscină „de acoperiș" din lume. În apropiere se văd petalele ARTSCIENCE Museum și tribunele circuitului de Formula 1.

NATIONAL GEOGRAPHIC
ROMÂNIA

Societatea National Geographic este o organizație științifică și educativă globală, nonprofit, care se bazează pe sprijinul membrilor săi și este dedicată explorării și protejării planetei.

NATIONAL GEOGRAPHIC ROMÂNIA

REDACTOR-ȘEF **Cătălin Gruia**
ART DIRECTOR Adrian Bejenaru
MANAGING EDITOR Dominica Măcri

EDITOR-AT-LARGE **Cristian Lascu**

COLABORATORI CONTRIBUTING EDITOR Alexandra Popescu
CORECTOR Stelian Botoran
LECTOR Șerban Dragomirescu

TRADUCĂTORI Monica Secetă, Anca Bărbulescu, Adriana Hoancă

FOTOGRAFI Helmut Ignat, Adrian Țițu, Costas Dumitrescu

CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI GEOGRAFIE Șerban Dragomirescu
ARHEOLOGIE Gelu Florea
ASTRONOMIE Minodora Lipcanu
BIOLOGIE Doru Ruști, Silviu Petrovan, Cristi Domșa
BOTANICĂ Gavrilă Negrean
PALEONTOLOGIE Mihai Popa
ORNITOLOGIE Dănuț Șoltard
ETNOGRAFIE Ioan Ghinoiu
FIZICĂ Florin Baciu
CONSERVARE Silviu Chiriac

BURDA ROMÂNIA SRL

DIRECTOR GENERAL Sandrin Apostoloiu

DIRECTOR FINANCIAR Ioana Caloian

MARKETING BRAND MANAGER GLT GROUP DIVISION SRL, Gabi Gogiu

PUBLICITATE GROUP ADVERTISING DIRECTOR Florentina Păuna-Lauda
ADVERTISING SALES MANAGER Genoveva Enuță
e-mail: genoveva.enuta@burda.ro

SERVICIUL ABONAMENTE tel: 037 210 60 00, fax: 021 311 35 87
e-mail: abonamente@burda.ro
web: www.burda.ro, ng@burda.ro

PRE-PRESS Mihai Vătășelu

TIPOGRAFIE Tipărit la Radin Print, prin reprezentantul exclusiv pentru România 4 Colours, www.4colours.ro

4 Colours Radin print

DISTRIBUITE PRIN Burda Romania, distrib@burda.ro

INTERNATIONAL AD SALES REPRESENTATIVES **ITALY** BURDA INTERNATIONAL
Marolina Siclari +39 02 91 32 34 66 e-mail: marolina.siclari@burda.com

GERMANY BURDA COMMUNITY NETWORK
Julia Mund +49 89 9250 3197 e-mail: julia.mund@burda.com
Michael Neuwirth +49 89 92 50 36 29 e-mail: michael.neuwirth@burda.com

AUSTRIA BURDA COMMUNITY NETWORK
Christina Bresler +43 1 230 60 30 50 e-mail: christina.bresler@burda.com

SWITZERLAND BURDA COMMUNITY NETWORK
Goran Vukcta +41 44 81 02 146 e-mail: goran.vukota@burda.com

FRANCE/LUXEMBOURG BURDA COMMUNITY NETWORK
Marion Badolle-Feick +33 1 72 71 25 24 e-mail: marion.badolle-feick@burda.com

UK/IRELAND BURDA COMMUNITY NETWORK
Jeannine Soeldner +44 20 3440 5832 e-mail: jeannine.soeldner@burda.com

USA/CANADA/MEXICO BURDA COMMUNITY NETWORK
Salvatore Zammuto +1 212 884 48 24 e-mail: salvatore.zammuto@burda.com

NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

EDITOR IN CHIEF **Susan Goldberg**

DEPUTY EDITOR IN CHIEF: Jamie Shreeve. MANAGING EDITOR: David Brindley. EXECUTIVE EDITOR DIGITAL: Dan Gilgoff. DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY: Sarah Leen. EXECUTIVE EDITOR NEWS AND FEATURES: David Lindsey. CREATIVE DIRECTOR: Emmet Smith

INTERNATIONAL EDITIONS EDITORIAL DIRECTOR: Amy Kolczak. DEPUTY EDITORIAL DIRECTOR: Darren Smith. MULTIMEDIA EDITOR: Laura L. Toraldo. PRODUCTION: Beata Kovacs Nas

EDITORS **ARABIC:** Alsaad Omar Alfrenhaly. **BRAZIL:** Ronaldo Ribeiro. **BULGARIA:** Krassimir Drumev. **CHINA:** Bin Wang. **CROATIA:** Hrvoje Prčić. **CZECHIA:** Tomáš Tureček. **ESTONIA:** Erkki Peetsalu. **FARSI:** Babak Nikkhah Bahrami. **FRANCE:** Jean-Pierre Vrignaud. **GEORGIA:** Levan Butkhuzi. **GERMANY:** Florian Gless. **HUNGARY:** Tamás Vitray. **INDIA:** Nilavjet Venkatraman. **INDONESIA:** Didi Kaspi Kasim. **ISRAEL:** Daphne Raz. **ITALY:** Marco Cattaneo. **JAPAN:** Shigeo Otsuka. **KAZAKHSTAN:** Yerkin Zhakipov. **KOREA:** Junemo Kim. **LATIN AMERICA:** Claudia Muzzi Turullols. **LATVIA:** Linda Liepiņa. **LITHUANIA:** Frederikas Jansonius. **NETHERLANDS/BELGIUM:** Aart Aarsbergen. **NORDIC COUNTRIES:** Karen Gunn. **POLAND:** Martyna Wojciechowska. **PORTUGAL:** Gonçalo Pereira. **ROMANIA:** Cătălin Gruia. **RUSSIA:** Alexander Grek. **SERBIA:** Igor Rill. **SLOVENIA:** Marija Javornik. **SPAIN:** Josep Cabello. **TAIWAN:** Yungshih Lee. **THAILAND:** Kowit Phadungruangkij. **TURKEY:** Nesibe Bal

NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY

PRESIDENT AND CEO **Gary E. Knell**

BOARD OF TRUSTEES
CHAIRMAN: Jean N. Case
VICE CHAIRMAN: Tracy R. Wolstencroft
Wanda M. Austin, Brendan P. Bechtel, Michael R. Bonsignore, Alexandra Grosvenor Eller, William R. Harvey, Gary E. Knell, Jane Lubchenco, Mark C. Moore, George Muñoz, Nancy E. Pfund, Peter H. Raven, Edward P. Roski, Jr., Frederick J. Ryan, Jr., Ted Waitt, Anthony A. Williams

RESEARCH AND EXPLORATION COMMITTEE
CHAIRMAN: Peter H. Raven
Paul A. Baker, Kamaljit S. Bawa, Colin A. Chapman, Janet Franklin, Carol P. Harden, Kirk Johnson, Jonathan B. Losos, John O'Loughlin, Steve Palumbi, Naomi E. Pierce, Jeremy A. Sabloff, Monica L. Smith, Thomas B. Smith, Christopher P. Thornton, Wirt H. Wills

EXPLORERS-IN-RESIDENCE
Robert Ballard, Lee R. Berger, James Cameron, Sylvia Earle, J. Michael Fay, Beverly Joubert, Dereck Joubert, Louise Leakey, Mawle Leakey, Enric Sala

FELLOWS
Dan Buettner, Bryan Christy, Fredrik Hiebert, Zeb Hogan, Corey Jaskolski, Mattias Klum, Thomas Lovejoy, Sarah Parcak, Paul Salopek, Joel Sartore

NATIONAL GEOGRAPHIC PARTNERS
CEO **Declan Moore**

SENIOR MANAGEMENT
EDITORIAL DIRECTOR: Susan Goldberg
CHIEF MARKETING AND BRAND OFFICER: Claudia Malley
CHIEF FINANCIAL OFFICER: Marcela Martin
GLOBAL NETWORKS CEO: Courteney Monroe
CHIEF COMMUNICATIONS OFFICER: Laura Nichols
CHIEF OPERATING OFFICER: Ward Platt
LEGAL AND BUSINESS AFFAIRS: Jeff Schneider
CHIEF TECHNOLOGY OFFICER: Jonathan Young

BOARD OF DIRECTORS
CHAIRMAN: Gary E. Knell
Jean A. Case, Randy Freer, Kevin J. Maroni, James Murdoch, Lachlan Murdoch, Peter Rice, Frederick J. Ryan, Jr.

INTERNATIONAL PUBLISHING
SENIOR VICE PRESIDENT: Yulia Petrossian Boyle
VICE PRESIDENT OF STRATEGIC DEVELOPMENT: Ross Goldberg
Ariel Deiaco-Lohr, Kelly Hoover, Diana Jaksic, Jennifer Jones, Jennifer Liu, Leigh Mitnick, Rossana Stella

BurdaInternational

ADRESA
Bd. Decebal 25-29, Olympia Tower, etajul 4, Sectorul 3, București 030964; tel.: 037 210 60 00, fax: 021 311 35 87

Copyright © Reproducerea integrală sau parțială a textelor sau ilustrațiilor din revista National Geographic România este posibilă numai cu acordul prealabil scris al National Geographic Society.

National Geographic România este o publicație lunară a Burda România SRL, sub licență National Geographic Society.

Publicație auditată
ianuarie – martie 2015

Publicație ce beneficiază de rezultate de audiență conform Studiului Național de Audiență măsurate în perioada septembrie 2013 – mai 2015.

ISSN 1583-6541

JULY 14-17, 2016 | BÁNFFY CASTLE • CLUJ | WE ARE THE PEOPLE

ELECTRIC CASTLE

SKRILLEX · SIGUR RÓS · BRING ME THE HORIZON
BASTILLE · PAUL KALKBRENNER
GORGON CITY · ENTER SHIKARI · RUSKO · FLUX PAVILION
DILATED PEOPLES · CAMO & KROOKED · DUB PISTOLS · PAN-POT
ELLIPHANT · SLOW MAGIC · PACO OSUNA · ART DEPARTMENT
GUI BORATTO · KINK · WORAKLS · BABYLON CIRCUS · DE STAAT
GOD IS AN ASTRONAUT · LOADSTAR · NU:TONE B2B LOGISTICS
DJ MARKY · ICICLE · CONGO NATTY · GRAMOPHONEDZIE
N'TO · TODDLA T · GENERAL LEVY · MY NU LENG & DREAD MC
AND MANY MORE

Get your ticket NOW!
www.electriccastle.ro

•ELECTRIC•
Sunny Days Sale
19.04 - 19.05

BECK'S
MAIN SPONSOR
vodafone pepsi MasterCard SPONSORS
SPORT OFFICIAL CAR
Spritz BT J&B MAJOR SPONSORS
Eurodance T TATAYLA SUPPORTERS
MTV KISS FM NATIONAL GEOGRAPHIC ROMANIA MEDIA PARTNERS

Familie

Aceeaşi familie, gusturi diferite

50%
reducere la abonamentul Family HD

Echipament HD gratuit

la prelungirea sau activarea unui abonament de voce sau internet

orange™

It's all about what matters to you

Orange Home TV

Ofertă valabilă până la 14 iunie 2016, la activarea unui abonament Family HD pe 2 ani.